

IRKA
A Képzőművészeti Magyar Pedagógusszövetség gyermeklapja
XXI. évfolyam, 2014/3. szám (6sz.)

Főszerkesztő: Eszlin Margareta, Szerkesztő: Gabóda Éva
Grafika: Kulini Ágnes, Tördelőszerkesztő: Fábrián Zoltán
Szerkesztőbizottság: Orosz Illdikó (elnök), Kulini Ágnes, Eszlin Margareta
Lapengedély száma: JT No 63.

Készült a Kálvin Nyomdában, 90202 Beregszász, Kosuth tér 4.
Rend. sz: 22/2014 Peldányiszám: 5000.
Megjelent a

BETHLEN GÁBOR
Alap
támogatásával.

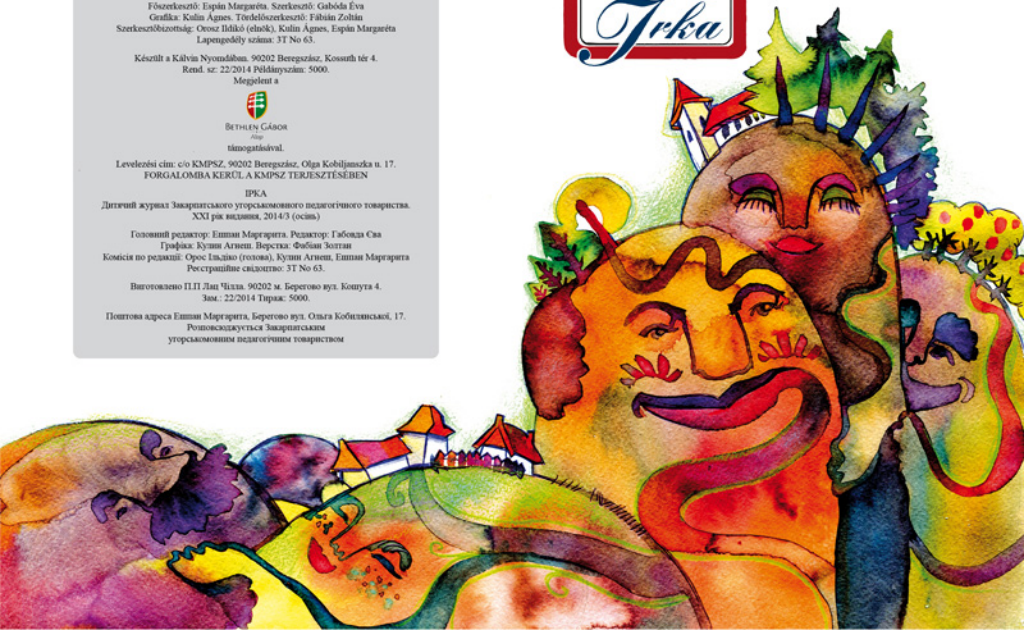
Levelezési cím: c/o KMPFSZ, 90202 Beregszász, Olga Kobilyanszka u. 17.
FORGALOMBA KERÜL A KMPFSZ TERJESZTÉSÉBEN

IRKA
Дитячий журнал Закарпатського уторського педагогічного товариства.
XXI рік видання, 2014/3 (остань)

Головний редактор: Ешлін Маргарета, Редактор: Габода Сва
Графіка: Куліні Агнес, Верстка: Фабіан Золтан
Комісія по редакції: Орос Ільдико (голова), Куліні Агнес, Ешлін Маргарета
Рестраційне свідоцтво: JT No 63.

Виготовлено П.П. Лай Чілла, 90202 м. Берегово вул. Кошута 4.
Зам.: 22/2014 Тираж: 5000.

Поштова адреса Ешлін Маргарета, Берегово вул. Ольга Кобілянська, 17.
Розповсюджується Закарпатським
уторським педагогічним товариством

Anyanyelvi Irka-tábor 2014.

Idén július 21–26-a között került sor a Nagyberegi Református Líceumban az anyanyelvi Irka-táborra. Kőrösmezőről, Husztról, Bustayházáról, Szolyváról, Nagybocksóról, Gyertyánligetről, Ungvárról, illetve Beregszászból és környékéről összesen ötven irkás táborozott velünk.

A Nagyberegen töltött 6 nap alatt magyar népdalokat, népi játékokat tanultunk, kézműveskedtünk, részt vettünk táncházakon, a tábor első napján pedig vendégül láttuk a Beregszászból érkezett Bagolyvár Bábcsoportot, akik *Róka Réka születésnapja* című darabjukat adták elő.

Ellátogattunk a Nagyberegi Tájháza is. A tájház bebarangolását követően mindenki kipróbálhatott néhány népi játékot, a gólyalábat, a nyári sít és a békaugratót. Mindezek mellett pedig babákat és gyöngykokárdát is készítettünk.

A nevelőknek és a főiskola diákjainak ezúton is köszönöm kitartó munkájukat. A résztvevőknek pedig szívből köszönöm, hogy az Irka-tábort választották. Remélem, csak kellemes emlékekkel tértek haza, s hamarosan újra találkozunk.

Espán Margaréta, az Irka főszerkesztője

Kedves Olvasó!

Szeptember elsejével nemcsak a tanév, hanem a gyűjtőgető, szüretelő ős is kezdetét veszi.

Szeptember 8-a **kisasszony napja**. Ilyenkor kezdték el a dióverést és a vetést is. Úgy tartották, hogy ha e napon bugyborékos vagy ritkaszemű eső esik, az esős időszakot jelent.

Szeptember 29-e **Szent Mihály napja**. Ekkor hajtották be a jószágot a legelőről. A nőknek szigorúan tilos volt ilyenkor dolgozniuk, mert aki mos, annak kisebesedik a keze.

Október 26-a **Dömötör napja**. E napot juhászújévnek is nevezték, mert sokfelé a juhászok ekkor számoltak el gazdáikkal, meghosszabbították vagy megszüntették a szolgálatot, akár több napon át tartó multságokat is rendeztek. Egy szólás is kötődik e naphoz: „Neki minden nap Dömötör napja vagyon”. Ez a szolgálat-meghosszabbítás miatt bizonytalan sorsot, a multság miatt pedig részegséget is jelenthet.

Hárs László

Levél az erdőből

Az erdőből egy levelet hozott a posta reggel, egy száraz tölgyfa-levelet, néhány sor zöld szöveggel. Az állt rajta, hogy eljött az ős, a nyáridőnek vége, most már a néma télre vár az erdő és vidéke. A mackó barlangjába bújt, elköltöztek a fecskék, a tisztásokon zöld fűvét lerágták mind a kecskék, nem hegedül a zenekar; nagy most a tücskök gondja; és újdívatú kalapot nem visel már gomba. Szétosztotta a körtefa a fanyar vackort régen, nincsen levél a bokrokon, és pitypang sincs a réten. Minden lakó elrejtett, üres az erdő, árva. S a szélső fán egy tábla lóg: „Téli szünet van, zárva.”

November 1-jén, **mindenszentek** napján az emberek elhunyt rokonaikra, barátaikra emlékeznek, megtisztítják, feldíszítik sírjaikat, gyertyát gyújtanak. A néphit szerint ilyenkor hazalátogatnak a halottak lelkei, ezért sokfelé számukra is megterítettek, vagy a sírokra is tettek ételmet.

Szent Márton napján, november 11-én a pásztorok vesszőt adtak ajándékba a gazdáknak, amit Szent Márton vesszejének neveztek. Úgy tartották, ahány ága van a vesszőnek, annyit fiadzik majd a disznó. E napon már le lehetett vágni a tömött libát, mert „Aki Márton napon libát nem eszik, egész éven át éheznek”. Úgy tartották, hogy ha a levágott liba csontja fehér és hosszú, havas lesz a tél, ha barna és rövid, akkor sáros. Az időjárásból is jósltak: „Márton napján, ha a lúd jégen jár, akkor karácsonykor vízben poroszkál.”

Katalin napjához, november 25-hez férjjeslő szokások fűződnek. Ha egy lány Katalin napján vízbe tesz egy gyümölcságot, és az karácsonyra kizöldül, akkor hamar férjhez megy. „Ha Katalin locsog, karácsony kopog”. Vagyis ha Katalin napján esős az idő, akkor karácsonykor hideg, fagyos idő lesz.

November 30-án, **András napján** pedig a fiúk jósltak: lopott leányinget tettek párnájuk alá, hogy megálmodják, ki lesz leendő feleségük.

Persze dolgozni ősszel is jócskán kell, hiszen ősszel érik be mindaz, amiért egész éven át dolgoztak a földek ügyes munkásai.

Érdekességekben gazdag tanévet kívánunk minden olvasónk számára. Ne felejtsetek el figyelni az időjárásra!

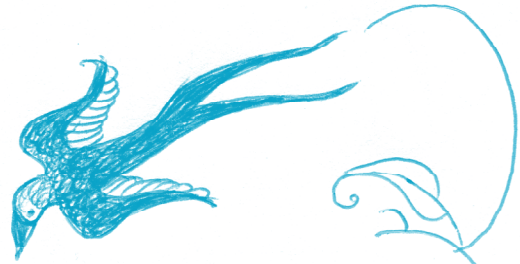

„Itt van az ősz, itt van újra...”

Benedek Elek

Itt van az ősz!

Itt van az ősz, elmúlt a nyár,
Búcsúzik a fecskemadár.
Kedves fecske, Isten veled,
Szép hazánkat el ne feledd!

Csanádi Imre

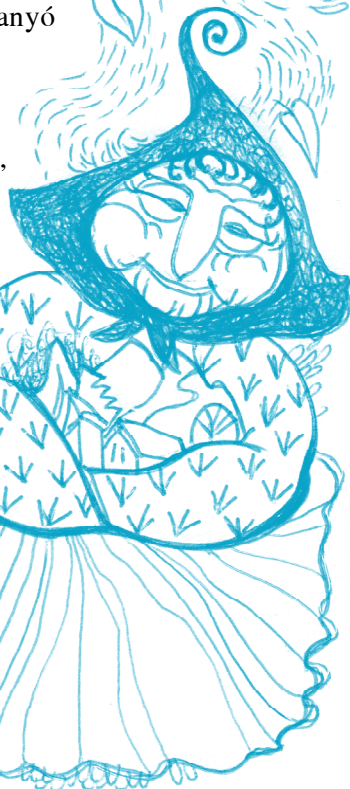
Őszköszöntő

Szállj, szállj,
ökörnnyál, –
jön az ősz,
megy a nyár.
Megy a nyár, a nevetős,
komolykodva jön az ősz,
csillámló derekkal,
sárga levelekkel,
szőlővel, mosolygóval,
fűre koccanó dióval.

Tarbay Ede

Ősz-anyó

Kontyos-kendős Ősz-anyó
söpröget a kertben,
vörös-arany falevél
ripeg-ropog, zörren.
Reggel-este ruhát mos,
csupa gőz az erdő,
mosókonyha a világ,
a völgy mosóteknő.

Espán Margaréta

Őszülő

Alszik a szürke táj, üres a fészek,
A meleg napok lassan elenyésznek.

Hosszú minden éjjel, és rövid a nappal,
Belekap a szellő a nagykalapba.

Nyári kedves képek emlékké válnak,
Strandpapucs, pecabot már hiába várnak.

Percek, órák, falevelek leperegnek,
A csupasz ágak dús avart teremnek.

Halkul, bóbiskol a város és a határ,
Őszanyó elaltatta őket is már.

Mentovics Éva

Az ős vándorútja

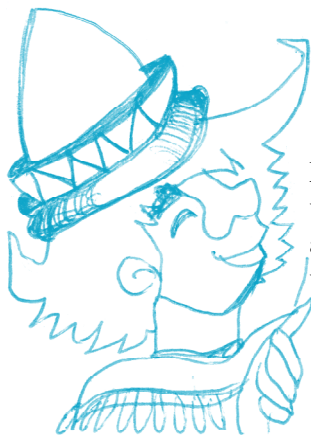
Árnyas erdők ösvényein
látták jönni már az őszt.
Lomb hajlongott, levél rezdült
fenn, a tölgyek ága közt.

Szeptemberi napsütésben
vándorolt, míg este lett,
aranszínt szórt völgyre, dombra,
halat, vadat meglesett.

Leszüretelt, krumplit szedett,
diót vert a határba',
hol az almát, körtét, szilvát
teljes díszben találta.

Találós kérdések

Varázsbotja ninesen neki,
de a tájat eltünteti.
Mikor „leszáll”, azt sem tudod,
merre van a pisze orrod.

Se oldala, se feneke, mégis megáll
a víz benne. Mi az?

Négy valaki lakik
vakolatlan házban,
ajtó, ablak nélkül
való palotában.

)p H2(

Nincsen kezem, nincsen fejem,
Csak palástom, s hosszú nyelem.
Napsütésben itthon hálok,
de ha esik, utcán járok.

p p(

Esik eső, csepereg,
Sárga levél leperereg.
A nap is már rövidebb,
melyik évszak lehetek?

)p sz(

Kötekedik fűvel-fával,
Játszik mások kalapjával,
lovagol az ember hátán,
soha nem áll saját lábán.

)sz2(

Októberben kosárba tett
sok-sok ízes gyümölcsöt,
s izgatottan leste-várta,
sárguljon a sütőtök.

Tölgyek díszes üstökeik
rázogatta, borzolta,
somot, bicskét, kökényt
érlelt rét ölén, a bokrokba'.

Novemberben avarpléddel
erdőt, mezőt úgy takart,
hogy a dermedt, fagyos tájon
biztonságban tudja majd

mindazt, kinek apró testén
nem nőtt vaskos, nagy bunda,
elbújna a cudar téltől,
s tavaszig csak aludna.

Mikor a tél hó-csipkékjét
borította a tájra,
tarka gúnyás ősziünknek csak
rőt subáját találta.

Gazdag Erzsé

Őszi búcsúzás

Int a pitypang-bóbita, s más vidékre száll
Liba nézi s bámulva fél lábára áll
„Hova hova bóbita?” „Itt van már az ősz.
El kell mennem, elkerget e goromba csősz”.

„Isten veled kispatak, beteg sárga rét!
Libák, lepkék bogarak, száraz margarét!”
„Isten veled bóbita”, – szól a lúd után,
s bánatosan pislog a bóbita után.

Weöres Sándor

Szüret után

- Legények: – Kürtös pogácsa, füstölt szalonna,
itt van rakásra, díszlik halomba!
Lányok: – Minden kopasznak jut hajnövesztő,
Minden ravasznak egy nyírfavessző.
Legények: – Minden leánynak füstös kemence,
Minden legénynek tág-öblű pince.
Leányok: – Minden leánynak szép rózsza, szegfű,
Minden legénynek hátára seprű!

Dolgár István

Szeptemberi vendég

Hull az eső. Monoton
kopogását hallgatom.
Vendég kopog, ismerős:
bebocsátást kér az ősz.

Galambos Bernadett

Kis falevél

Egy kis levél elindult, felkapta a szél,
Repült messze, fel az égbe, ahol sok a fény.
Őszi napfény cirógatta, most már nem is félt,
aláhullott, megnyugodott, bóbiskolni tért.

Feladat
Nevezd meg legalább 3 víz-
zinövényt!

Őszi termésbábok

Hozzávalók: Szalma, gyékény vagy rafia, hurkapálca, 3 cm-es fagolyó, filctoll, színes pamut, kötöző cérna az alapanyagokhoz hasonló színekben, olló, pillanatragasztó.

Elkészítés:

1. A hurkapálca 1/3-át levágjuk: ez lesz a báb karja, a 2/3 rész pedig a teste; a fagolyót erre, a nyakrésze erősítjük (ragasztjuk). Szemet, száját filctollal rajzolunk.

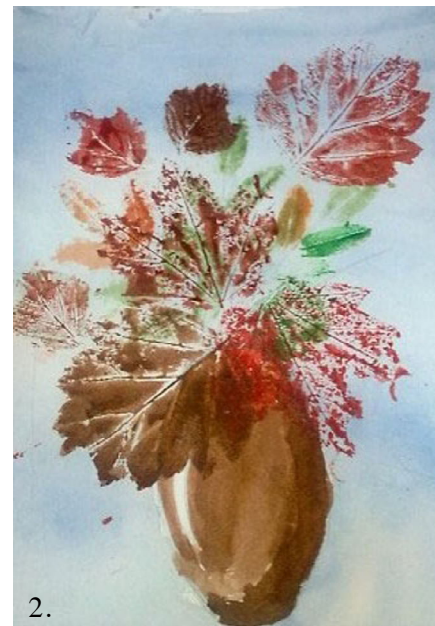
2. A pamutot bal kezünk mutató és középső ujjára tekerjük többszörösen, majd leemelve középen megkötjük, a végeket elvágjuk, s a fejtetőre ragasztjuk. Ez lesz a haj.

3. A szalmaszálakat (gyékényt, rafiát) az 1/3-ad rész levágott hurkapálcára kötözzük úgy, hogy a végeket megkötözzük a kézfejeknél. A kart a testre keresztben rákötözzük. A vállakon keresztül vetjük a maradék szalmát (gyékényt, rafiát), és két részen, fent és lejjebb (lásd a képen) megkötözzük.

Máris lehet vele játszani, mondókázni, vagy hangulatos dekoráció lehet az őszi ablakban!

Őszi képek levélnyomattal

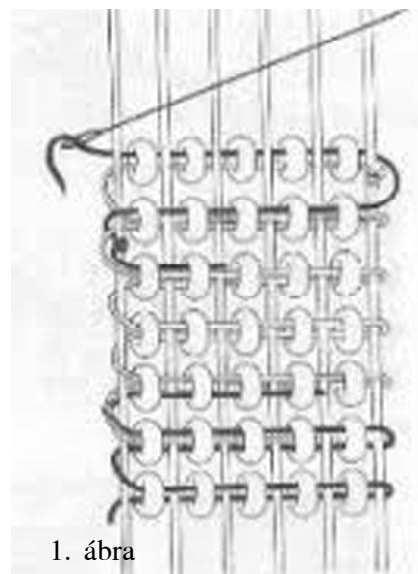
Saját őszi csendéleted elkészítéséhez használj szép és változatos formájú leveleket. Vízfestékkel (őszi színeket használj: sárga, narancssárga, vörös, barna) fessd meg a levelek fonákoldalát. Készíts lenyomatot fehér rajzlapra, és ha megszáradt, vágd ki. Színes papírból szimmetrikus hajtással vágj ki vázaformát. Végül egy külön lapra ragaszd fel a vázát, és helyezd kompozícióba a leveleket is (1. kép). A csendéletet ragasztás nélkül, festéssel is elkészítheted: a vázát megfested, és a levélnyomatot közvetlenül a rajzlapon helyezed el (2. kép).

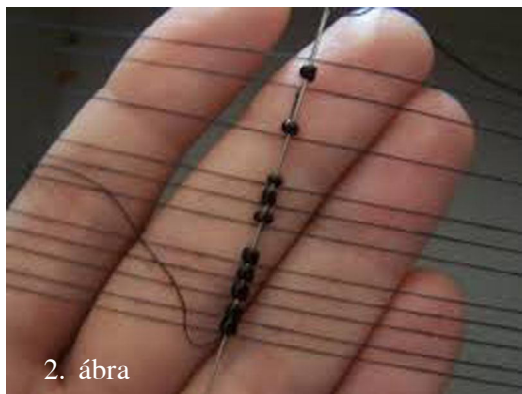
Gyöngyszövés: Karkötő

A gyöngyszövés a fonalszövés módját követve készül. A lényege, hogy szövőkereten függőleges irányban felvetett fonal alapon készül keresztirányú haladással, tűvel. (1. ábra) A felvetett szálak száma mindig eggyel több, mint a választott minta szélessége.

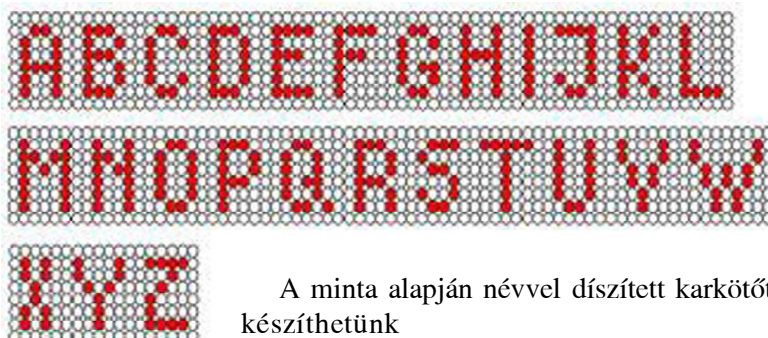

1. ábra

2. ábra

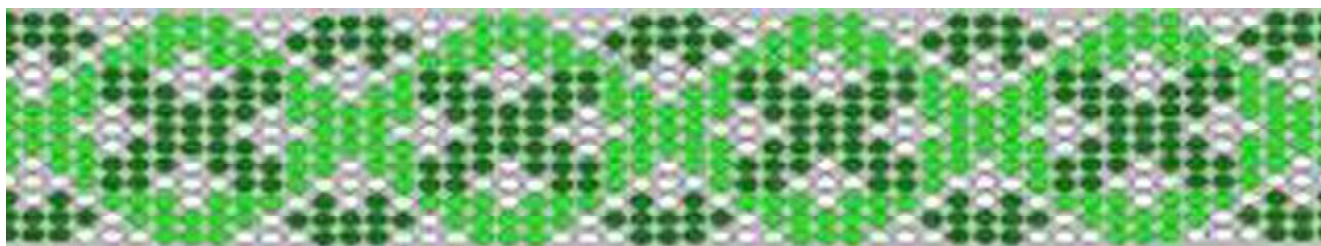
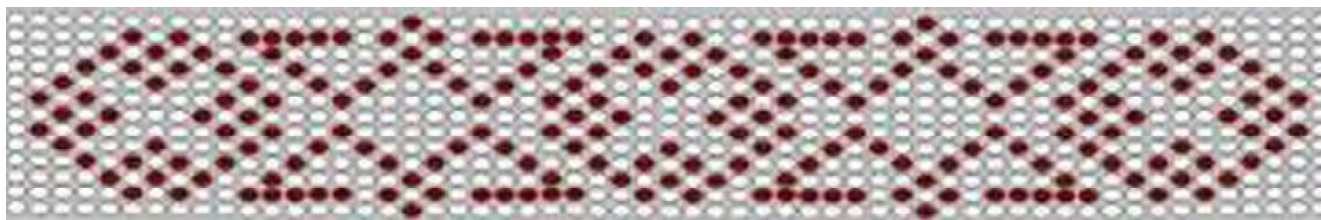
Íme néhány minta:

A minta alapján névvel díszített karkötőt készíthetünk

A szövést lentől kezdjük (így kényelmesebb) és felfelé haladunk sorról sorra az adott minta alapján. Bal oldalon rögzítjük a fonalunkat, amelyre a gyöngyszemeket vesszük fel, átbújunk a felvetett szálak alatt, a gyöngyöket bal kezünkkel feltoljuk a felvetett szálak közé úgy, hogy egy-egy szem gyöngy kerüljön minden sorba (2. ábra). Visszafelé a gyöngyökbe szúrunk úgy, hogy a szálak felett vezetjük a vezetékfonalat (tűvel). Ezt ismétljük, míg a darab elkészül. Ha elértük a megfelelő méretet, akkor körbeöltögetjük cérnával a széleket, a sorok közé öltve, megerősítve a munkánkat, hogy tartós maradjon. A szálakat elvágjuk hátul, és mindkét végén hármassal eldolgozzuk, így megkötője is lesz a karkötőnek.

Geometrikus minták

A keverék kutyák

A kóbor kutyák többsége keverék eb, így különösen fontos tudnunk róluk néhány dolgot.

A kilencvenes években nagyon divatos volt a németjuhász, még jobban, mint most. Viszont nagyon kevesen tudtak csak bánni is velük, ezért sok németjuhász került utcára. Mai napig felfedezhető az utcán lévő kóbor ebek sokaságán a németjuhász rokonság.

A korcsok, ahogy nevezik általában a keverékeket, semmivel

nem rosszabb társak az ember számára a fajtisztáknál. Vannak persze hátrányaik, ám előnyeik is.

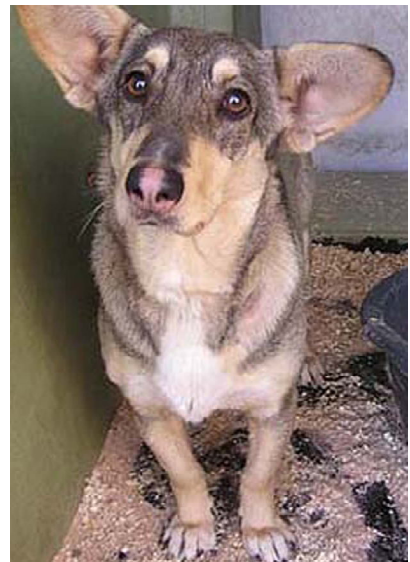
A keverék ebek szinte mindegyike nagyon szereti a családját. Kedvesek és barátkozósak. Így ha egy kedves társra vágyunk, mindenképp szerepelhet a listán a választásnál egy keverék is.

Ami még mellettük szól, az az, hogy egészségesebbek a fajkutyáknál, és sokukat nagyon könnyű tanítani.

Az egyetlen hibájuk valójában az, hogy nem tudjuk előre, milyen fajtajellemzőket fognak hordozni. De ha időt szánunk rá, akkor nevelésük közben minden kiderül.

A keverék kutyák tehát kicsit sem kevesebbek, csak nem tudjuk előre megmondani, milyenek is lesznek valójában, mit örökhettek szüleiktől és mit nem.

Sok helyen már szerveznek külön a keverékeknek versenyeket és kiállításokat.

Ha valakinek ilyen kutyája van, semmiképpen ne kezelje úgy, mint egy alantas lényt. Az, akinek keverék kutyája van, sokszor nem úgy foglalkozik vele, mint ahogyan kellene. Holott a rengeteg szeretet, ami belőlük árad, felbecsülhetetlen. Őket is kell sétáltatni, és ha törődünk velük, annyira ragaszkodnak majd hozzánk, hogy alig lesz dolgunk a nevelésükkel, és igazi rajongást kapunk.

Bár a legegészségesebb kutyák közé tartoznak, azért ők sincsenek vasból. Tehát oltásra és féregtelenítésre szükség van.

Akinek ilyen kutyája van, kezdjen el törődni vele, ha eddig esetleg nem tette volna. Kezdő kutya tartóknak is tudom ajánlani őket. Meghálálják a szeretetet.

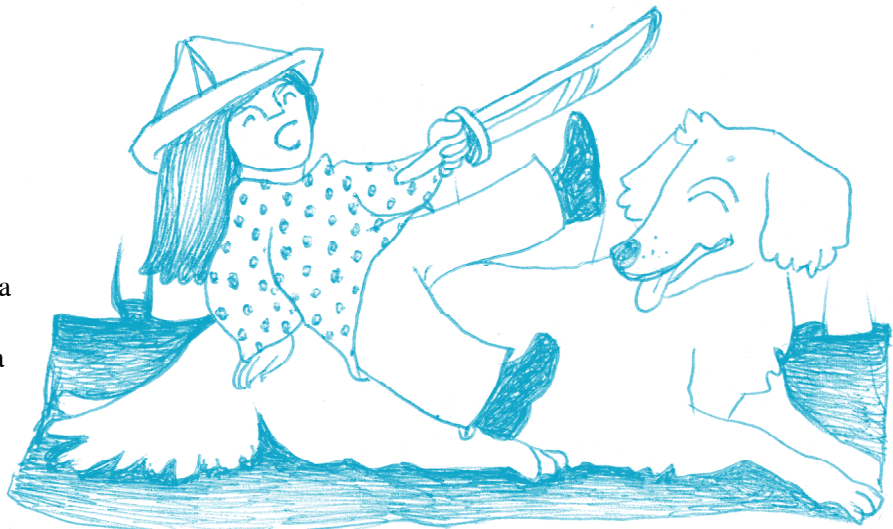
Fodor-Nagy Gergely

Zigány Árpád

A kutya

Igaz, derék, hű kutyának nincsen sehol párja:
Az embernek nincsen nála hívebb jobb szolgálója;
Tűzbe-vízbe, kész halálba megy, ha úgy kívánod:
Ezért szeresd a jó kutyát,
soha meg nem bánod!

Lali, a homokszínű macska kalandjai

Az Irka előző számában Lali új gazdára, és vele együtt új otthonra talált. Kis gazdája, Barnahajú épp tanítgatni kezdte, hogy hol a helye a kiscicának a lakásban. Az új helyen viszont nemcsak új szabályokkal, de új „személyekkel” is megismerkedik...

Harmadik rész: Lali és a pöffögő-berregő hangos szörny

Lali, miután kipihente magát, és felébredt mély álmából, rettenetesen ijesztő hangot hallott. Rettegett, nem tudta, miféle szörny is költözhetett az új lakásba. Hangos sírásba és kiáltozásba kezdett.

– Barnahajúúúú! Barnahajúúúú!

De a Barnahajú nem hallotta meg a kiscica keverses nyávogását.

– Na, most mit tegyek? – gondolta magában. – Bátor leszek, és megkeresem. Lehet, hogy éppen őt támadta meg a szörny. Nekem, mint az új legjobb barátjának, meg kell védenem!

Ezzel elindult lassú, puha léptekkel a konyha ajtaja felé. Hátát laposra vette, s úgy settenkedett a szörny közelébe, akinek hatalmas, hosszú ormánya volt, és kicsi, piros teste, de a hangja az valami borzasztó, és úgy látta ez a homokszínű kiscica, hogy meg is támadta a szörny a gazdáját. Látta, ahogyan az a hatalmas ormány Barnahajú keze köré csavarodik. Ekkor megint hangos kiáltozásba kezdett:

– Barnahajúúúú! Barnahajúúúú! Engedd el azonnal a legjobb barátomat, te rusnya nagyorrú!

Barnahajú hirtelen megfordult, a szörny orrát Lali felé tartotta, s a cica annyira megijedt, hogy egy méternyit ugrott a levegőben, és hangos fújtatásba kezdett.

– Pfff! Pfff!!! Töff-töff! Engedd el a barátomat! – kiáltott rá a hangos szörnyre. – Engedd el, azt mondtam, te, te... pöffögő-berregő!

A pöffögő-berregő hangos szörny ormánya elindult Lali felé, s a mi kis kandúrunk úgy megijedt, hogy csak porzott az út utána. Feltekerődött a szőnyeg, s felborult az a kosár is, amire ugrott, miközben menekülni próbált. Végigszaladt a függönyön, s végül a hűtő tetején talált menedéket. Onnan, már felborzolt szőrrel, tovább kiabált:

– Azonnal engedd el a barátomat! – majd hatalmasat ugrott a szörny piros hátára, s éles karmaival kaparni kezdte azt. Úgy harcolt a szörnyel, mint egy igazi lovag a tűzokádó sárkánnyal. Tépte, harapta, rúgta a pöffögő-berregő hátát, amíg az el nem hallgatott.

– Barnahajú! Látod? Megmentettelek!

Mondta büszkén a bátor macska, aki közben már szőrét is a helyére állította.

– Látod? Nem engedtem, hogy bántsanak téged! Barnahajú hangos nevetésbe kezdett:

– Most miért nevezsz ki? Nem fáj semmid, ott sem, ahol meg akart harapni ez a rusnyaság?

– Nem fáj semmim, Lalkó – nevetett tovább.

– Akkor min nevezsz?

– Drága kiscicám! Hiszen ez csak a porszívó! Ezzel szedem fel a koszt és az összetört üvegmacska darabjait a földről! Ez nem bánt senkit! És rajtad nevetek, hogy még milyen butuska vagy!

– De, de, de... Én azt hittem, hogy bántani akart téged, és én meg akartalak menteni. Jaj, Barnahajú, én úgy féltem! Azt hittem, meg fog téged enni!

Barnahajú Lali fölé hajolt, majd ölbe vette a kis puhatalpút.

– Köszönöm, hogy így aggódsz értem. Én is nagyon szeretlek, de ettől a háztartási géptől sem nekem, sem neked nem kell félni!

– De azért nem baj, ha én nem fogom őt szeretni?

– Nem is kell, az a lényeg, hogy mi szeretjük egymást, és köszönöm, hogy ilyen hősiesen megvédtél!

– Hát... Nincs mit. De azért én még szemmel fogom tartani ezt az izét... Porszípolyt...

Lali és a pöffögő-berregő hangos szörny azóta sem békültek meg, de ezen a napon a két legjobb barát megtapasztalta, hogyan is kell megvédeni, akár foggal-körömmel is azt, akit szeretnek.

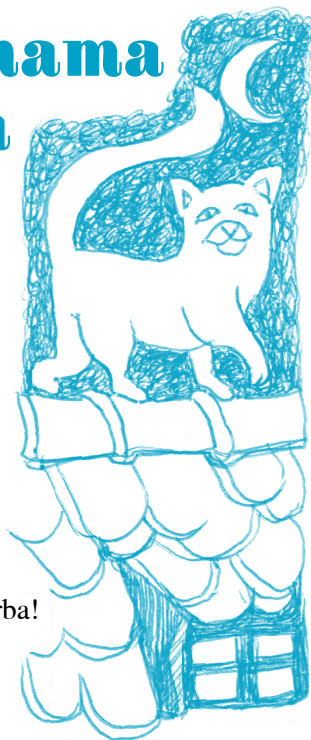
Lali, a homokszínű macska kalandjai az Irka következő számában folytatódnak majd.

Macskamama kiscicája

Macskamama kiscicája kikukkantott a világba! A szobából a konyhába, a konyhából a tornácra,

a tornácra a kisudvarra, a kisudvarról az utcára! Nem vigyázott magára, belelépett a sárba!

Megszidta az anyukája: Ne lépj többet a csúf sárba! Háztető a macskajárda! Ott jár-kél a macskanép, ha sétára vágyik épp!

Reggel rám köszönt

Reggel rám köszönt a fecske:
„Hova mész, te gyerekecske?”
Mondom neki: „Hallod, fecske,
Nem vagyok már gyerekecske,
Fejszém vágtam kemény fába,
Sietek az iskolába.
Iskolás lesz majd belőlem,
Sokat tanulhatsz majd tőlem!”

Molnár Judit

Elsős lettem

Kis kezemben virágcsokor,
Iskolába indulok!
Elsős lettem, s ezentúl
Sok-sok szépet tanulok.

Olvasni és énekelni,
Rajzolni és számolni,
Bice-bóca nagybetűkkel
A nevemet leírni.

Első csengő hívó szava
Tudom, most már rám is vár.
Iskolánknak udvarában
Simogat a napsugár.

Donkó László

Elsős leszek

Kopogtat a vadgesztenye,
Vége van a nyárnak.
Anyu mondja: Ideje, hogy
Az isibe járjak!
Kinőttem az ovit, igaz,
Nagy legényke lettem,
S a csengettyűs iskolába
Megyek szeptemberben.
Elsős leszek, vár az osztály,
Számológép, tábla,
Eszes Péter, János vitéz
Hív az iskolába.
Aranyos tanító néni
Kézen fog, ne féljek,
Esztendőre a suliba
Várlak én is téged!

Létay Lajos

Mit akar a ceruza?

Az asztalon új ceruza
meghegyezve szépen
lássuk vajon hogyan ír,
hogyan áll a kézben?

Megmarkolja Palika,
nekiesik Péter,
de lám csak, a ceruza
botorkál, szökdécsel.

Erre húznák – arra megy,
csúszkál jobbra-balra,
irkapapírról lelép,
s karcol az asztalra.

Mit akar e ceruza?
Vesszőt, cukrot vár-e?
Miért nem ír betűket,
mint a Marikácé?

– Nem tud – mondja Palkó,
még újra kipróbálja.
Nem baj, ő is jön velünk
ősszel iskolába.

Szalai Borbála

Legyen öröm a tanulás!

Hangosabbak ma az utcák,
Gyerekektől népesek,
Valahogyan még a nap is
Szebben ragyog, fényesebb.
Izgatottan várt e napra
Minden kezdő kisdíák:
Az iskola előttük is
Kítárja ma kapuját.
Megtanulnak betűt vetni
A tétova kis kezek:
Csengő-bongó szép szavakkal
Telnek majd a füzetek,
Ma, amikor útnak indul
A sok kicsi iskolás,
Kívánjuk, hogy öröm legyen
Számukra a tanulás!

Weinrauch Katalin

Elsős lettem

Tegnapelőtt bölcsis voltam,
tegnap oviba jártam,
mára pedig, lám, megnőttem:
helyem az iskolában.

Anya mondta nagyikámnak,
így beszéltek előttem,
azt is mondták: száll az idő,
gyors szárnyakon, s elhittem.

Hogy megnőttem, én magamon
igaz, nem vettem észre,
de az biztos, régen várok
az iskolakezdésre.

Eljött végre ez a nagy nap:
ELSŐS LETTEM, kisdíák,
megtanulok betűt vetni,
büszkén hordom a táskát.

Szót fogadok tanítómnak,
nem lesz panasz soha rám,
csak ülj be a padba mellém,
s maradj velem, anyukám.

Tasnády Varga Éva

Szól a csengő

Szól a csengő, tiszta hangon,
Gyertek, gyertek, gyerekek!
Vár a pad, és vár a tábla,
táskát tartson kezetek!

Szép a táska, bőre sárga,
benne a sok könyv, füzet,
sarokban a cserépkályha,
télen ad majd jó tüzet.

Szól a csengő, gyertek, gyertek!
Jöjjetek kicsik, nagyok!
Iskolánknak kapujából,
még egy nagyot kongatok.

Aranyosi Sz. Attila

Kisiskolások köszöntője

Itt az idő, kicsi gyermek,
iskolánkban szépen köszöntelek.

Itt az idő, kicsi gyermek,
vedd magadhoz tollad, könyved!

Ne félj, és ne ijedj meg,
a tanítók nem esznek meg!

Este nézd meg a mesédet,
holnapra készítsd elő könyveidet!

Reggelente korán kelj,
az iskolában tanulni kell!

Tanulj szépen, játékosan,
fejlődj, gyarapodj okosan!

Kis játékodat elhozhatod,
de ígérd meg, az órán nem mutogatod!

Tanulj szépen, kitartással,
bírd az írással-olvasással!

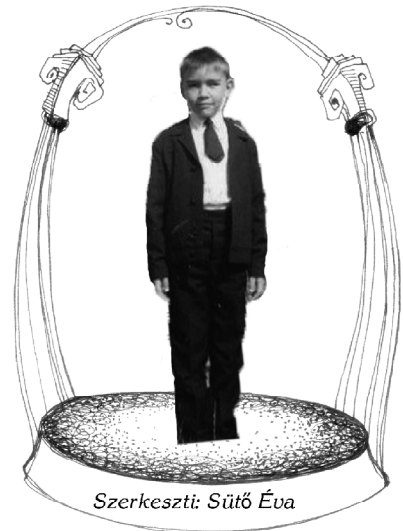
Az idő múlását észre se veszed,
már tudod számolni a tízeseket!

IRKA-DOBOGÓ

Ebben a rovatunkban olyan közismert kárpátaljai fiatalokat mutatunk be, akikre büszkék vagyunk, akiket szívesen emelünk a mi képzeletbeli *Irka*-dobogónkra. Annál inkább, mivel ők is *Irka*-olvasóként kezdték, olyan kisgyerekként, mint ti... Ki tudja, tíz, húsz év múlva melyikötök áll majd az *Irka*-dobogón?!...

Rovatunkban kicsit közelebről ismerkedhettek meg szülőföldünk jeles fiataljaival, akiknek minden bizonnyal hallottátok már a nevét, talán találkoztatok is velük. Ám most **csak Nektek** beszélnek önmagukról, hivatásukról.

Most **Marcsák Gergely** tanár, zenész, költő a vendégünk.

Marcsák Gergely 1990. február 23-án született Kincseshomokon. Ide járt általános iskolába, majd az Ungvári 10. Sz. Dayka Gábor Középiskolában érettségizett. Van egy hét és fél évvel idősebb bátyja. A középiskola után az Ungvári Nemzeti Egyetemre jelentkezett, ahol magyar nyelv és irodalom szakon szerzett diplomát. Ma a Dayka Gábor Középiskolában dolgozik, emellett költő, író és zenész.

– *Mindig tanárnak készültél?*

– Igazából nem fogalmazódott meg bennem, hogy tanár leszek, csak az, hogy a magyar nyelv és irodalom azok a tantárgyak, amelyek felé leginkább vonzódom. Abban is biztos voltam, hogy az egyetemen szeretnék tanulni, azonban a tanárkodásban talán még az egyetem alatt sem voltam teljesen biztos. Az 5. évfolyamon megkeresett Árpá Péter iskolaigazgató, hogy lenne-e kedvem a Dayka Gábor Középiskolában magyar nyelvet és irodalmat tanítani. Nagyon örültem ennek, mert komoly dolog az, ha valaki a saját szakterületén, a saját alma materében tud dolgozni. Bár volt bennem mindig egy kis félsz, hisz nagy felelősség a tanári szakma. Most már tudom, hogy jól döntöttem. Több mint két éve dolgozom az iskolában. Ebben a tanévben nem tanítok, szeptembertől szervező-pedagógusként dolgozom. Iskolai rendezvényeket szer-

vezek, így próbálom közelebb hozni a diákokhoz a kultúrát és a magyar irodalmat. Igyekszem megemlékezni nemzeti ünnepeinkről, ezek mellett pedig *Nemzeti dal- és Himnuszmondó versenyt*, s író-olvasó találkozókat is szervezünk.

– *Ám te írsz is...*

– Verseket és mondókaszerű kis rímeket már egészen kicsi koromtól kezdve írtam. Legelső versem középiskolásként jelent meg a *Jeti* című egyetemi lapban, amit a Kárpátaljai Magyar Diákok és Fiatal Kutatók Szövetsége adott ki nagyon kevés példányszámban. A bátyám akkor már az egyetem matematika szakán tanult, s bevitte egy versemet. Annak nagyon örültem akkor, de a komolyabb publikáció már az *Együtt* című lapban volt 2010-ben.

– *Hogyan kerültél kapcsolatba Kárpátalja irodalmi folyóiratával, az Együttel?*

– Anno az *Irka* főszerkesztőjéhez, Punykó Marika nénihez küldtem levelet kezdeti versekkel, hogy mondja el a véleményét róluk, s tegye be az *Irkába*, ha jónak találja. Ő azt válaszolta, hogy ezek már túl komoly versek ahhoz, s továbbította őket Nagy Zoltán Mihályhoz, az *Együtt* akkori főszerkesztőjéhez. Vele is váltottam néhány levelet, jó tanácsokkal látott el. Ezután próbálkoztam, úgymond még jobb verseket írni, fejlődni. Sokat olvastam más költőktől, klassziku-

sokat és kortársakat egyaránt. Egyik egyetemista társam, Csordás László akkoriban került kapcsolatba a folyóirattal. Ő volt az, aki a fiatalabbaknak, Lőrincz P. Gabriellának és Bakos Kis Károlynak megmutatta egy-két versemet, melyeket az egyetem idején „érdekesebb” órák alatt írtam. Rajtuk keresztül kerültek be ezek az *Együttbe*.

– *A vers vagy a próza áll hozzád közelebb?*

– Nem tudnám megmondani. Talán mindkettő egyformán. Az utóbbi időben több prózai művet írok, mint verset, de a költészet is közel áll hozzám. Elég keskeny a határ nálam a próza és a vers között. Sokan megjegyezték, hogy érdekes módon a prózáimban sok a lírai elem, vagyis lirizálom a prózát, és fordítva, a versekben pedig sok a prózai elem. Volt már, hogy elküldtem egy versemet ismerősimnek, s visszaküldték, hogy ez próza, csak versként van tördelve. Ők leírták szépen folyamatosan, s valóban egy novella lett belőle. Biztos vagyok benne, hogy ez előbb-utóbb eldőlt, s valamelyik oldalára átbillen a mérleg, de egyelőre mindkettőt egyformán űzöm.

– *Milyen témák ihletnek meg leginkább?*

– Tulajdonképp a XXI. századi ember problémái. Foglalkoztat a kiszolgáltatottság témája, amikor

az ember másoktól függ és nincs szabad akarata. Emellett úgy gondolom, hogy én magam is benne vagyok minden műben. Írhat az ember bármiről, az mindenképp maga lesz. Ilyen módon a saját gondolataimat szövöm bele.

– *Honnan ered az irodalom és költészet iránti érdeklődésed?*

– Anyai nagymamámtól, Varga Júliától örököltém, aki Kárpátalján igazán elismert magyar tanárnak számított. Sajnos, ő elég korán meghalt, így kevés emlékem van róla. Korai kis írásaimat még biztosan javította, mert találtam otthon egy kis füzetet, amiben helyesírási hibákat és rímeket javított ki. Nyilván már akkor próbálta egyengetni az utamat.

– *Azonban a zene sem áll távol tőled.*

– Igen, próbálkozom vele. Be-regszászban egy rockzenekarban énekelek. Az együttesünk neve Whiplash, azaz ostorcsapás. Most minden tag dolgozik, így nehéz összeegyeztetni a próbákat. Emellett versek megzenésítése terén is voltak próbálkozásaim. Kortárs kárpátaljai költők verseit gitárkísérettel énekelem el. Már volt szerencsém több helyen előadni őket. Az *Együtt* író-olvasó találkozóival mindig jó, ha a szövegeket megszakítja egy-egy kis dal.

– *S mit csinálsz szabadidődben ezeken kívül?*

– A hobbim az, hogy kitüntetések gyűjtök, ugyanis falerisztikával foglalkozom. Nagyon szeretem a történelmet, a múlt apró darabkái nagyon érdekelnek: egy-egy régi fénykép, jelvény stb. Ezekre az interneten, aukciós oldalakon vadászom. Legutóbb például egy 1914-es ungvári kiadású könyvet vettem így egy ungvári ukrán eladótól. A könyvet Fülöp László költő írta, aki az Ungvári Magyar Tannyelvű Drugeth Gimnázium valamikori tanára volt. Ezeket a szervezés terén is kamatoztatni tudom, mert a gyerekek számára is érdekes, ha egy-egy darabot bemutatok a gyűjteményemből.

– *Mi üzennél az Irka olvasóinak?*

– Akit érdekel az irodalom, az bátran foglalkozzon vele. Olvassák

Íme, egy vers, melyet Gergely egy fiatal kárpátaljai költő verseinek hatására írt:

Marcusák Gergely

Ráolvasó

(Pák Diánának)

Izzik az üszke
Ős lobogásnak
Zárt soraidban
megbabonáztak
Szétkeni vásznán
Álmod az ének
Szent születése
Benned a szépnek

Fürdik az ajkad
Dús kegyelembe
Varázsigéd most
Zúg a fülemben
Hullik a könnye
Égi világnak
Bárhova mégy is
Itt hazavárnak

az Irkát, mert az irodalmat nagyon jól tudja közvetíteni a fiatalok szintjén az olvasói felé. Maradjanak hűségesek a laphoz, mert azt gondolom, hogy én is az vagyok, hiszen szívesen olvasgatom ma is.

És Gergely egyik kedvence:

Weöres Sándor

Majomország

Hej de messze majomország,
ott terem majomkenyér,
majomablak majomrácsán
majomnótát ráz a szél.

Majomtéren, majomréten
majomhősök küzdenek,
majomszanatóriumban sírnak
majombetegek.

Majomtanártól majomlány
majomábécét tanul,
gaz majom a majombörtönt
rúgja irgalmatlanul.

Megépül a majommalom,
lesz sok majommajonéz,
győzve győz a győzhetetlen
győzedelmes majomész.

Majompóznán majomkirály
majomnyelven szónokol,
egyiké majommennysország,
másiké majompokol.

Makákó, gorilla, csimpánz,
pávián, orángután,
mind majomújságot olvas
majomvacsora után.

Majomvacsora emléktől
zúg a majomreterát,
majombakák menetelnek,
jobbra át és balra át.

Rémületes majomarcot
vágna majomkatonák,
majomkézben majomfegyver,
a majmoké a világ.

Feladat
Milyen gyümölcsből készült
ételeket ismersz?

Bojtár volt a nagyapám

Boj - tár volt a nagy - a - pám, boj - tár va - gyok én is.
Csak a bot - ját hagy - ta rám, gaz - dag va - gyok még - is!
Kis - bá - rány - kám mel - lém fek - szik, szun - di - ká - lunk
sok - szor es - tig, jój - sza - kát kí - vá - nok!

Hét az ára

Hét az á - ra, sza - bott á - ra, hét! Hét az á - ra, sza - bott á - ra, ha nem ve - szi,
Én - ná - lam ma min - den da - rab hét!
ne bab - rál - ja! Hét, hét, má - ma min - den hét!

Kaptam, fogtam egy tetűt

1. Kap - tam, fog - tam egy te - tűt, vet - tem rá - ja csen - gety - tyűt,
2. El - haj - tom a vá - sár - ba, ál - lí - tom az ál - lás - ba,
ih - ha - ha, juh - ha - ha, vet - tem rá - ja csen - gety - tyűt.
ih - ha - ha, juh - ha - ha, ál - lí - tom az ál - lás - ba.

3. Kérdi a szolgabíró: hogy ez a szarvastinó?
Ihhaha, juhaha, hogy ez a szarvastinó?

4. Hatvan forint az ára. Hatvan forint nem drága!
Ihhaha, juhaha, hatvan forint nem drága!
Vágja az asztalára!

Álmodni hívunk

Úgy tartja a mondás, hogy „Kicsi a bors, de erős.” Nos, Riki-tiki-tévi, a fiatal, erős és bátor mongúz jó példa erre, hisz egymaga szállt szembe az újdonsült családját fenyegető félelmetes kobraikkal, Naggal és Nagainával. A kicsiny mongúz hőstettéről Rudyard Kipling, *A dzsungel könyve* írója mesél.

Riki-tiki mongúz volt: szőre, farka olyan, mint a cicáé, feje és természete a menyétéhez hasonló. Szeme és nyughatatlan orra hegye rózsaszínű; [...] harci kiáltása pedig, ha a magas fűben futkosott, ez volt: rik-tik-tiki-tiki-csk!

Egyszer a nyári vízáradás kiöntötte abból az üregből, ahol apjával, anyjával lakott, s rugdalózva, fulladozva sodródott lefelé egy út menti árokban. Talált egy kis úszó fűcsutakot, s abba kapaszkodott, amíg eszméletét el nem vesztette. Amikor magához tért, a meleg napon hevert egy kerti ösvény közepén, igen-igen megtépázva; s egy kisfiú éppen azt mondta:

– Ni, itt egy halott mongúz. Temessük el.

– Nem – mondta a mamája –, vigyük be, és szárítsuk meg. Hátha nem halt meg igazán.

Bevitték a házba; egy nagy ember két ujjával fölemelte, s azt mondta, hogy nem halt meg, csak félig megfulladt, így hát vattába bugyolálták, melengették – s egyszerre csak felnyitotta szemét, és prüszszentett. [...]

– Több fürkészní való van ebben a házban – gondolta magában –, mint amennyit egész famíliám élete végéig ki tudna kutatni. Mindenesetre itt maradok, és kifürkészem. [...]

Riki-tiki aztán kiment a kertbe, hogy ott is meglásson minden lánivalót. [...] – Nagyszerű vadászterület ez! – mondta magában; farka üvegmosókefévé borzolódtott erre a gondolatra; föl s alá futkosott a kertben, szimatolgatva itt is, ott is, amíg csak valami szomorú hangot nem hallott egy túskebokorról.

Darzi volt, a szabófülemüle, feleségestül. [...]

– Mi baj? – kérdezte Riki-tiki.

– Nagy a mi szerencsétlenségünk – mondta Darzi. – Egyik fiókánk kiesett tegnap a fészekből, és Nag megette.

– Hm – mondta Riki-tiki –, ez szomorú dolog, de hát idegen vagyok itt. Ki az a Nag?

Darzi meg a párja nem feleltek semmit, csak lekuporodtak a fészükben, mert a bokor tövében, a sűrű fű közül halk sziszegés hallatszott – félelmes, hideg hang, amelynek hallatára Riki-tiki éppen kétlábnnyira ugrott hátra. Aztán hüvelykenként emelkedett ki a fűből Nagnak, a nagy, fekete kobrának a feje és széles csuklyája. [...]

Riki-tiki tudta, hogy nem vesztegetheti az időt bámészkodással. Felugrott a levegőbe, amilyen magasra csak tudott, s éppen alatta zizzent el a feje Nagainának, Nag gonosz feleségének. Amíg beszélgett, Nagaina mögéje kúszott, hogy

végezzen vele; hallotta vad szisszenését, amint az ütést elhibázta. [...]

Aznap vacsoránál az asztalon sétált a borospoharak közt, és agyonehette volna magát a legpompásabb harapnivalókkal; de eszébe jutott Nag és Nagaina, s bármily kellemes volt is, hogy Teddy mamája becézgette, simogatta, Teddy meg a vállára ültette: egyszer-egyszer vérbe borult a szeme, s nekieresztette hosszú harci kiáltását: – Rik-tik-tiki-tiki-csk!

[...]

Riki-tiki fülelni kezdett. A házban mélységes csönd volt most is, Riki-tiki mégis meghallotta a leg halkabb percegést a világon. Olyan halk nesz volt az, mint a darázs sétálása az ablaküvegen: a kígyópikkely száraz horzsolódása a téglán.

– Ez Nag vagy Nagaina – mondta magában –, s a fürdőszoba-kifolyóba mászik be. [...]

Belopózott Teddy fürdőszobájába, de ott nem volt semmi; átment a Teddy mamájáéba. A sima vakolt fal alján ki volt véve egy téglá, hogy lefolyása legyen a fürdővíznek, s amikor Riki-tiki elsurrant a téglával kirakott rész mellett, meghallotta Nag és Nagaina suttogását odakünn a holdvilágon.

– Ha a házban nem marad ember – szólta Nagaina az urához –,

neki is el kell menni, s a kert ismét a miénk lesz. [...]

E szavak hallatára Riki-tiki egész teste bizsereggni kezdett a dühtől és a gyűlöletből. Nag feje átbújt a kifolyón, s utánatekergett öt láb hosszú hideg teste. Akármilyen haragos volt is Riki-tiki, erősen megijedt a kobrakígyó nagyságának láttára. [...]

– A fejébe kell belekapni – döntötte el végül –, a fejébe, a csuklyája fölött, s ha egyszer ott vagyok, és fogom, nem ereszttem el többet.

Azzal nekiugrott. [...] Szédült, mindene fáj, s úgy érezte, hogy darabokra rázódik szét – amikor egyszerre csak mintha mennydörgés csattant volna éppen a háta mögött; forró szél sodrása fosztotta meg az eszméletétől, piros tűz perzselte meg a bundáját. A nagy embert fölébresztette a láрма, s dupla puskájának mind a két töltényét beléeresztette Nag csuklyájába.

[...]

Riki-tiki meg sem várta a reggelt, kirohant a túskeborhoz, ahol Darzi torkaszakadtából fújta diadalénekét. [...]

– Hol van Nagaina?

– A szemétdombon, az istálló mellett, Nagot gyászolja. [...]

– Hallottad-e, hogy hol őrzi a tojásait?

– A dinnyeágyásban, a fal felé eső végén...

[...]

– Épp jókor jöttem, egy nappal sem korábban a kelleténél – mondotta, mert látta az összetekerőzött picikobrákat a bőr alatt, s tudta, hogy amely pillanatban kiszabadulnak, meg tudnak ölni egy embert vagy egy mongúzt. Leharapta a tojások hegyét... Végül már csak három tojás maradt...

Riki-tiki összeroppantott két tojást, hátrafelé bucskázott le a dinnyeágyásról, szájában a harmadik tojással, s úgy vágatott a veranda felé, ahogy csak a lába bír-

ta. Teddy meg az apja meg az anyja reggelinél ültek, de Riki-tiki látta, hogy nem esznek. Kővé meredve ülnek a helyükön, s az arcuk fehér. Nagaina összetekeredett a Teddy széke mellett levő gyékényen...

Ekkor ért oda Riki-tiki. Felkiáltott:

– Fordulj meg, Nagaina! Fordulj meg és harcolj!

– Mindent a maga idején – mondta Nagaina, szemét se mozdítva. [...]

– Nézd meg a tojásaidat – mondta Riki-tiki –, a dinnyeágyásban a fal mellett...

A nagy kígyó félig megfordult, s meglátta a tojást a verandán. [...]

Nagaina egyszeribe megfordult, s megfélekedett mindenről azért az egy tojásért, és Riki-tiki látta, hogy Teddy apja gyorsan kinyújtja nagy kezét, vállon ragadja Teddyt, s a kis teásasztal fölött magához rántja, épségben kimentve Nagaina közeléből. [...]

Riki-tiki ott ugrált Nagaina körül, éppen csak arra ügyelve, hogy kívül maradjon a döfése távolságán; kis szeme vöröslött, mint az izzó parázs. [...]

...megfélekedett a tojásról. Az még ott hevert a verandán, s Nagaina

mind közelebb került hozzá. Végre – amikor Riki-tiki éppen szusszant egyet – szájába kapta, a veranda lépcsője felé fordult, s mint a nyíl, repült végig az ösvényen. [...]

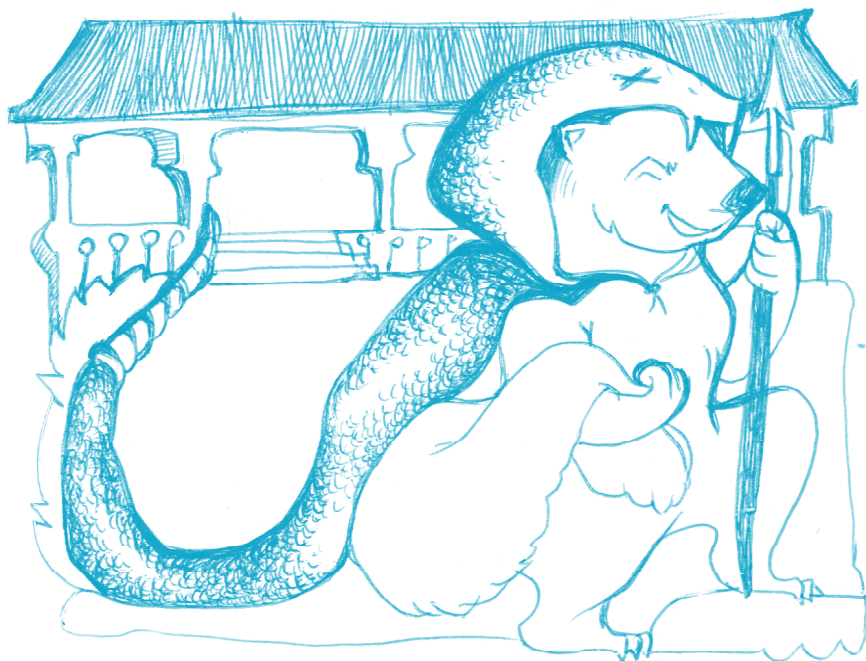
Riki-tiki tudta, hogy el kell fognia, különben az egész baj újrakezdődik. [...] Nagaina csak összehúzta csuklyáját, és továbbrohant. Ám még ez a pillanatnyi késedelem is elég volt, hogy Riki-tiki a nyomába érjen, s amikor besiklott abba a patkányodúba, ahol Naggal éltek, Riki-tiki apró fehér fogával belekapaszkodott a farkába, és lement vele együtt. [...]

Aztán nem hullámozott tovább a fű az üreg szájánál, s Darzi azt mondta: – Vége Riki-tikinek! [...]

Éppen amikor a legmeghatóbb részhez ért, újra megrezdült a fű, és Riki-tiki piszokkal borítva, egyenként húzogatta ki tagjait az üregből, s nyalogatta a bajuszát. [...] – Vége – mondotta. – Az özvegy nem jön ki többé.

[...]

Riki-tikinek volt ám jussa, hogy büszke legyen; de nem szállt fejébe a büszkeség, s őrizte a kert, ahogy mongúzhoz illik, foggal, ugrással, szökéssel, harapással – amíg csak akadt egy kobra, amely be merte dugni fejét a falak közé.

Földön, vízen, levegőben

Természetbúvár oldalak

Weöres Sándor

Réti csiga

Csigák, kagylók

A csigák és kagylók házai változatos formájúak és színűek, ezért nagyon sok gyermek és felnőtt gyűjti őket. Érdekes azonban közelebbről is jobban megismerkedni velük, hisz igen érdekesek, számos dologban különböznek a többi állattól.

Csigák

Nem csak szárazföldön, a vízben is élnek csigák. A mésztartalmú felcsavarodott csigaház védelmet nyújt számukra. Mozgásukat a házból kinyúló csigatest, az úgynevezett hasláb segíti. A fejükön tapogatók vannak. A hosszabb tapogatók végén található a szemek. Növényekkel táplálkoznak.

Kagylók

A kagylók puha testét az erős, meszes kagylóteknő védi. Ha megzavarják őket, erős izmaik segítségével összehúzzák a kagylóhéjat. Mozgásuk igen érdekes. Ék alakú lábukat kidugják a nyitott héj részen, s így tolják magukat az iszapban előre. Nyitott teknőhelyzetben táplálkoznak. Nincs szájníylásuk, hiszen fejük sincs. Apró élőlényeket fogyasztanak, melyeket kopolyúikkal szűrnék ki a vízből.

Állóvizeinkben gyakori a tavi kagyló, folyóvizeinkben a folyami és a vándorkagyló.

Réti csiga, réti csiga,
fejeden a hegyes iga,
hátadon a héj-kupola,
hova visz a nyár?
„Hét arasz a rönk teteje,
beszövi a moha ere,
öntözi a fűz levele,
párom odavár.”

A folyóvíz és a szél

felszínformáló munkája

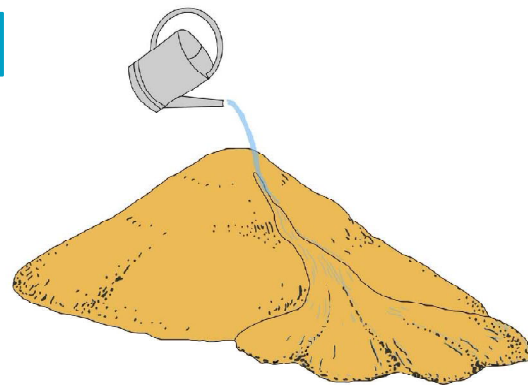
Földünk felszíne állandóan változik. Ebben az átalakulásban a folyók és a szél munkája a legjelentősebb.

Nyári zivatarok elmúltával, amikor kisüt a nap és kimész a szabadsba, érdekes dolgokat vehetsz észre.

A hirtelen lezúduló víz utat keresve magának, mélyedéseket hoz létre, kimossa a talaj egy részét.

A folyók állandóan ilyen munkát végeznek. Egyik helyen rombolnak, a másik helyen építenek.

Egyik oldalon mélyítik a medrüket, meredekebbé teszik a partot. A másik oldalon gyengébb a víz sodrása, ezért sekélyebb a meder. Itt a víz szállította hordalékok

A víz felszínformáló tevékenységét így is elképzeld. Próbáld ki otthon!

(iszap, homokszemcsék, kavicsok) lerakódnak, építik a partot. A lerakódott hordalék sokszor szigeteket alkot a folyómederben.

A szél munkája a felszínen ott a legszembetűnőbb, ahol ritkább a növényzet. A talaj nedvessége és a sűrű növényzet gátolja a szél munkáját. A szél csak szárazanyagot képes szállítani. Ezt te is tapasztalod, amikor a szabadban járva, szeles időben „szemed-szád” tele van porral.

A szél koptatja a kőzeteket. A keményebbeket lassabban, nehezebben.

Ha a szél ereje csökken, a folyókhoz hasonlóan lerakja hordalékát, építőmunkát végez. Kiemelkedéseket (buckákat) épít, a porból néha 30-35 cm vastag takarót képez.

Sok helyen erdőket, gyümölcsösöket telepítenek, hogy megakadályozzák a szél romboló munkáját.

„Gyógyszer” a bokorról

Amíg az idő engedi, és még ki-rándulhatsz az erdők tájékán, a házi patika szempontjából is érdekes figyelned az erdők őszi díszéire, a színes bogyókra.

A boróka, a bodza, a galagonya, a madárberkenye, a kökény és a vadrózsa termése ugyanis gazdag olyan hatóanyagokban, amelyek többféle betegség ellen is segítségére lehetnek.

Bodza. A feketebodza virága és termése is fontos hatóanyagokat tartalmaz. Megfázás, nátha esetén teája megkönnyíti és meggyorsítja a betegség lefolyását, izzasztó, vízhajtó hatású, így elősegíti a toxinok (természetes folyamatok révén létrejövő mérgek) eltávolítását a szervezetből.

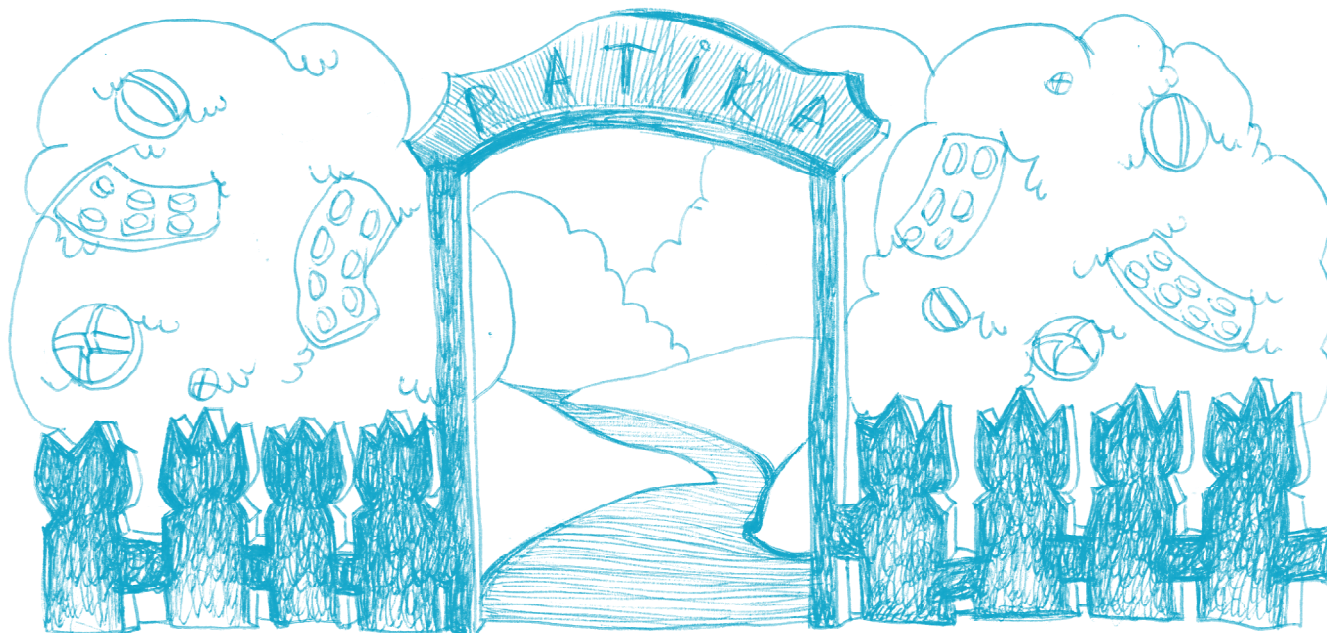
Kökény. Sötétkék bogyói már szedéskor is ehetőek. Igaz, kissé fanyarak, de jó ízűek. Vigyázni kell azonban a mennyiséggel, mert ugyancsak megfoghatja a hasadat, és akár szorulást is okozhat. A termésből készült tea is erre szolgál: hasmenés, bélpanaszok ellen érdemes fogyasztanod. A virágából akkor készíthetsz forrázatot, ha enyhe hashajtóra van szükséged.

Galagonya és csipkebogyó.

Nagyon fontosak a virágaikból és terméseikből készült gyógyteák, elsősorban szív- és érrendszeri panaszokkal küszködők számára. A csipkebogyó, mint C-vitaminban leggazdagabb gyümölcs ma elsősorban arra szolgál, hogy általa elegendő C-vitaint juttass szervezetbe, aminek az létszükséglete. Ugyan nagyobb a C-vitamin-tartalma, mint a citromé, tudnod kell, hogy ez a nyers csipkebogyóra vonatkozik, szárítással, majd a forrázással jelentősen csökken ez a mennyiség. Teájának fogyasztása mégis igen ajánlott szervezeted C-vitamin-szükségletének jobb kielégítése végett. Ennek kedvező hatása különösen érvényesül a szervezet ellenálló képességének (immunrendszer) javulásában, némi betegségek, nátha, influenza

megelőzésében, illetve lefolyásuk enyhítésében. A csipketea gyulladáscsökkentő és enyhe vízhajtóként is használható. Száríthatod egészben vagy felvagdosva, és a magtól megtisztítva csak a csipkehúst. Használd ki a szeptemberi napokat, és gyűjt eleget a fagyos, megfázós téli napok fölmelegítésére.

A magyar népmese napját szeptember 30-án ünnepeljük. Hogy miért? Mert 1859-ben e napon született Benedek Elek, nagy mesemondó, költő. Születésnapja tiszteletére íme néhány rövid és velős történet a nép ajkáról.

Jakab meg az apja

*Ülök a deresre,
megyek a peredre,
megyek a mesék elejbe,
ott vannak a jászolhoz kötve.
Megláttak, elkezdtek szaladni,
volt köztük egy sánta,
megfogtam, hopp, majd téged elmondalak!*

Hol volt, hol nem volt, volt a világon egy ember, annak volt egy fia, Jakabnak hívták.

Egyszer az apja kiküldte Jakabot, hogy arassa le a zabot. De Jakab nem aratta le a zabot. Akkor az apja kiküldte a botot, hogy verje meg Jakabot, mert nem aratta le a zabot. De a bot nem verte meg Jakabot, hát kiküldte az apja a tüzet, hogy égesse meg a botot, mert nem verte meg Jakabot. De a tűz nem égette meg a botot. Akkor kiküldte az apja a vizet, hogy oltsa el a tüzet, mert nem égette el a botot. A víz nem oltotta el a tüzet. Kiküldte a bikát, hogy igya meg a vizet, mert nem oltja el a tüzet. A bika nem itta

meg a vizet. Kiküldte a mészáros, hogy vágja le a bikát, mert nem issza meg a vizet. A mészáros nem vágta le a bikát. Akkor kiküldte az egeret, hogy rágja el a mészáros gatyamadzagját, mert nem vágta le a bikát. Az eger nem rágta el a mészáros gatyamadzagját, hát kiküldte a macskát, hogy fogja meg az egeret, mert nem rágta el a mészáros gatyamadzagját.

A macska kiment, megfogta az egeret, az eger elrágta a mészáros gatyamadzagját, a mészáros levágta a bikát, a bika megitta a vizet, a víz eloltotta a tüzet, a tűz megégette a botot, a bot megverte Jakabot, Jakab meg learatta a zabot.

Ki a legelőbbvaló?

Volt a világon egy öregember, az egyszer kinn járt a mezőn. Mikor jött hazafelé, fogott egy egeret. Mikor hazaért, látja, hogy kislány lett az egerből.

Nőtt a kislány, nagylány lett belőle, azt mondta:

– Én csak akkor megyek férjhez, ha olyan férjet találok, aki a legelőbbvaló.

Az öregember elment keresni olyan férjet, ki a legelőbbvaló. Elment a Naphoz. A Napnak a szolgálja azt mondta, hogy várakozzon estig, mert a Nap úr most éppen oda van a földet megvilágítani.

Estefelé hazajött a Nap úr lovakon. Azt mondja neki az öregember, hogy vegye el az ő lányát, mert ő a legelőbbvaló.

Azt mondta a Nap:

– Én nem vagyok a legelőbbvaló, nálam erősebb a felhő, mert az engem eltakar.

Elment az öregember a felhőhöz, kérte, hogy vegye el az ő lányát, mert ő a legelőbbvaló.

Azt mondta a felhő:

– Én nem vagyok a legelőbbvaló, nálam előbbre való a szél, mert az engem ide s tova hajkurász.

Elment az öreg a szélhez. Azt mondta a szél:

– Én nem vagyok a legelőbbvaló, nálam előbb való a vén Mátra hegye, mert azt én nem bírom megmozdítani.

Elment az öreg a Mátra hegyhez, s kérte, vegye el a lányát, mert ő a legelőbbvaló.

Azt mondta a Mátra hegy:

– Én nem vagyok a legelőbbvaló, énnálam erősebbek azok a kis egerek itt a tövemben, mert én még azokat nem bírtam össze nyomni.

Az öreg elment az egerek királyához, hogy vegye el az ő lányát feleségül, mert ő a legelőbbvaló.

Az egerek királya befogott sok egeret egy hintóba, elment a lányért. A lány visszaváltott egernek, összeházasodtak, ma is élnek, ha meg nem haltak.

A csizmadia disznója

Volt egy csizmadia, akit Györgynek hívtak. Ennek a csizmadiának volt egy disznója, amelyik a csordába járt. Amikor a csordából jött haza, mindig azt mondta:

– Gyuriii... Gyuriii... Gyuriii!...

A csizmadia ezt sehogy sem szenvedhette, s mondta a feleségének: ő meg fogja tanítani a disznót, hogy az ő becsületes neve György.

Megbújik egy este a kapu megett, s mikor a disznó jött be a kapun, egy

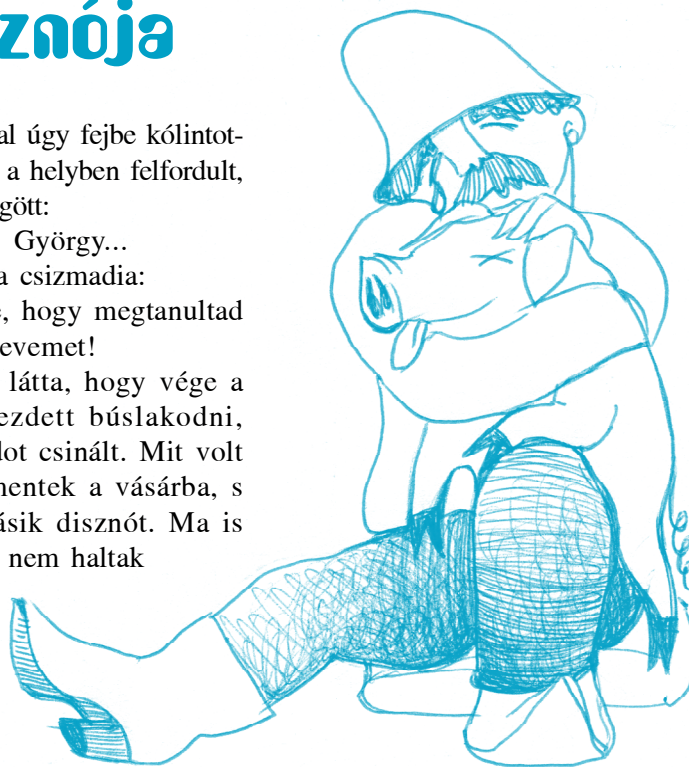
nagy darab fával úgy fejbe kólintotta, hogy abban a helyben felfordult, csak kettőt nyögött:

– György... György...

Mondta is a csizmadia:

– No, ugye, hogy megtanultad a becsületes nevedet!

De amikor látta, hogy vége a disznónak, kezdett búslakodni, milyen bolondot csinált. Mit volt mit tenni, elmentek a vásárba, s vettek egy másik disznót. Ma is élnek, ha meg nem haltak

Az egér farkincája

szer volt, hol nem volt, he-
országán is túl, még az
gyeken is túl, ahol a kurta
nalac túr, volt egyszer egy
y ember. Ez a szegény em-
nent a fiával a földre szán-
amint egyet fordul, egyszer-
elkiáltja magát a fiú:

ézza, apámuram, nézze, egy
: találtam!

z ám, egy kulcs – mondja a
y ember –, jó volna, ha egy
: találnál hozzá!

ez annyiba maradt.

ább szántanak, kettőt-hár-
ülnek-fordulnak, megint el-
magát a fiú:

ézza, édesapám, megtalál-
ádát is!

Próbálják a kulcsot, hát jól beleta-
lál a zárba. Kinyitják a ládat, feleme-
lik a fedelét, nézik, mi van benne; hát
abban bizony nem volt egyéb, csak
egy kurta farkú egerecske.

Ha az egérnek a farka hosszú
lett volna, az én mesém is tovább
tartott volna.

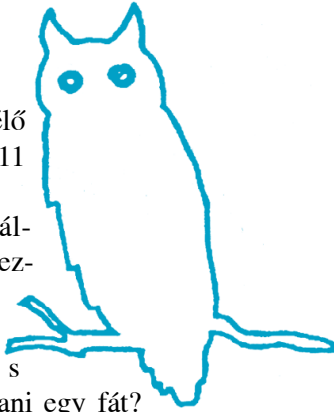
Hát jól van, na, mondok hozzá
egy versecskét:

*Mese, mese, mátká,
fekete madárka,
úri bunda, kopasz egér,
ugorjon a nyakadba!
Mese, mese, fakakas,
bújj a lyukba, ott hallgass,
Kata, Kata, két garas,
neked adom, csak hallgass!*

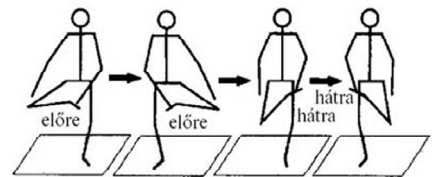
Tudod-e, hogy

- a leggyorsabban növő fa a Malajziában élő *Albizzia falcata*, amely egy év alatt közel 11 métert is képes nőni?
- a tengeri kókusz (Coco de Mer) nevű pálmafaj termése akár 10 évig is fejlődhet, s ez alatt 20 kilósra is megnőhet?
- a levélnyíró hangyák családjai egy királynőből és kb. 500 millió egyedből állnak, s egy nap alatt képesek teljesen lelombtalanítani egy fát?
- az Afrikában honos szemforgató hal a szárazföldön is jól boldogul, s gyakorta mászik fel kövekre, fák felszíni gyökereire, hogy rovarokat fogjon?
- a Napról nézve a Föld akkorának látszana, mintha 12 méter távolságról néznél egy gombostűt?
- azért látunk különböző színeket, mert a tárgyak nem egyformán nyelik el és verik vissza a rájuk eső fényt?

Lazíts!

Megint itt a sulis! Néhány napba beletelik majd, míg újra megszokod a koránkelést, végtagjaid újra hozzászoknak a hosszas íráshoz, üléshez. A koránkelésben nem segíthetünk, de a következő gyakorlatok segíthetnek kicsit könnyebbé, „mozgékonyabbá” tenni a tanórákat. Egy-egy ilyen, háromszor megismételd gyakorlat után jobb lesz a vérkeringésed, ettől éberebb, frissebb leszel, és jobban tudsz majd a tanárra is figyelni.

Kargyakorlatok:

Két kezéd tedd a combodra. Belégzésnél szorítsd kezeidet ökölbe, tartsd bent a levegőt 3-4 másodpercig, majd kilégzésre nyújsd ki az ujjaidat.

Combodon lévő kézfejedet belégzéskor zárt ujjakkal feszítsd felfelé, s tartsd bent a levegőt. Kilégzésre engeddd vissza ujjaidat a combodra.

Megfeszített alkarodat belégzésre hajlítsd a válladhoz, s tartsd így néhány másodpercig, majd ellazított izmokkal engeddd vissza alkarodat a combodra.

Lábgyakorlatok:

Belégzés közben hajlítsd befelé, talpad irányába a lábujjaidat, s tartsd vissza a levegőt néhány másodpercig. Kilégzés közben lassan nyújsd vissza ellazított lábujjaidat.

Belégzés közben feszítsd felfelé lábfejedet úgy, hogy sarkad a talajon maradjon közben. Tartsd vissza a levegőt néhány másodpercig, majd kilégzés közben engeddd vissza lábfejedet a talajra.

Támaszkodj meg széked háttámlájában, s belégzés közben emeld fel és tartsd egyenesen lábcsáradat, amennyire a padod engedi. Tartsd vissza a levegőt 2-3 másodpercig, majd kilégzésnél engeddd vissza mindkét lábadat a földre.

Kukta Peti, Kukta Panni

Nem csak lányoknak!

Diós linzer lekvárral

Hozzávalók 4 személyre: 40 dkg liszt, 30 dkg margarin, 15 dkg cukor, 10 dkg darált dió, 1 csipet só, fél kávéskanál fahéj, 1 citromhéj, 1 db tojás, 1 csomag sütőpor, 1 teáskanál napraforgóolaj,

lekvár/dzsem ízlés szerint, 5 dkg porcukor, 5 dkg csokoládé.

Elkészítés: Gyors mozdulatokkal elmorzsoljuk a vaját a liszttel. Hozzáadjuk a sütőport, cukrot, diót, sót, fahéjat, és összeforgatjuk, majd a tojással összegyúrjuk. Átlátszó műanyag fóliába csomagoljuk, és pár órára hűtőbe tesszük. Ezután lisztezett felületen vékonyra nyújtjuk, és tetszés szerinti formával kiszúrjuk, sütőpapírral bélelt tepsibe rakjuk. 180 fokra előmelegített sütőben kb. 8–10 percet sütjük, amíg egy kis színt kap az alja. Ha kihűt, ízlés szerint megkenjük lekvárral, és összeborítjuk egy üres tészával. Enyhén megszórjuk porcukorral, majd olvasztott csokival díszítjük.

Hírközlés

A hírközlés a hírek továbbításával foglalkozó módszerek összessége. Célja, hogy egy adott információt, hírt továbbítson egyik helyről (A pontból) a másikba (B pontba).

Első királyaink lovas futárokkal küldték a híreket. Mátyás király idejében már szekér vitte Budáról Bécsbe a postát. Az 1500-as

évektől Magyarországon szervezett postaszolgálat működött. Bevezették a gyors postakocsikat is, ezek váltott lovakkal közlekedtek. A postakocsiknak kürtjeleik voltak attól függően, hogy levél-, csomag- vagy utasszállítást végeztek. A posta jelképe ma is a kürt.

A hírközlésben a távíró és a telefon óriási változást hozott. Az elektromos jel továbbításra képes távíró Samuel Morse találta fel 1837-ben. Előbb számokkal próbálta kódolni a betűket, de ennek értelmezése túl bonyolult volt. Azóta a különböző betűket pontokból és vonalakból álló úgynevezett Morse-kódok jelölik. Ezt az egyik fél, az adó, „lekopogtatja”, a másik fél pedig észlelés után dekódolja, vagyis betűkre „fordítja” le a kódokat. A telefon pedig lehetővé tette, hogy két személy akkor is beszélgetni tudjon egymással, ha hallótávolságon kívül tartózkodnak egymástól. Ennek feltalálása Alexander Graham Bell nevéhez fűződik, de már előtte és vele egy időben is sokan foglalkoztak a témával. Az első magyar telefonközpontot, amely 25 ember számára biztosított telefonálási lehetőséget, 1881-ben helyezték üzembe Budapesten. Kiépítése Puskás Tivadar nevéhez fűződik. Az első magyar „telefonkönyv” 2 oldalas volt.

Ma pedig már természetes, hogy mindenről azonnal értesülhetünk telefonon, rádióból, televízióból és az internetről.

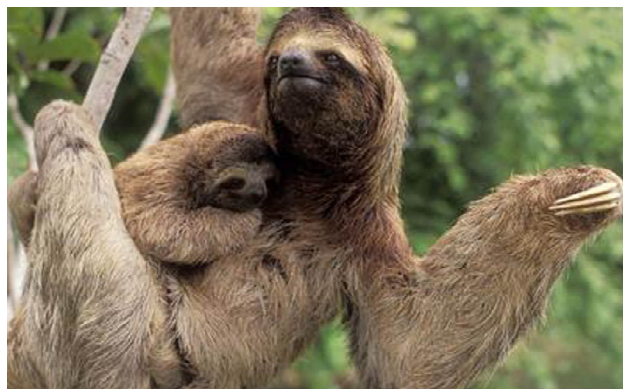
Állati legek

A leggyorsabb emlős rövidtávon

A gepárd a világ leggyorsabb szárazföldi emlőse. Rövid távon pár másodperc alatt elérheti akár a 110–120 km/óra sebességet is. Nem falkában vagy lopakodva vadászik. A gyors sebességet használja fel élelemszerzés céljából. Mancsain csak félig visszahúzható karmok vannak, s ezek nagyobb kapaszkodási lehetőséget biztosítanak nagy sebességnél, segítenek a gyorsulásnál és a manőverezésben. Jólfejlett izomzata és különlegesen rugalmas gerincoszlopa 90–100 km/óra körüli vágózást tesz lehetővé számára. Lassú mozgásából akár 2,75 másodperc alatt képes 86,9 km/óra sebességre gyorsulni. Az eddigi legelképezhetőbb sebességrekordot 1955-ben jegyezték föl: egy gepárd 640

métert tett meg 20 másodperc alatt, vagyis átlagsebessége 115,2 km/óra volt. Ezt a nagy sebességet viszont csak nagyon rövid ideig képes fenntartani. Hosszú távon a villásszarvú antilop a leggyorsabb.

A leglassúbb emlős

A világ leglassúbb emlőse a háromujjú lajhár. Ez a közép- és dél-amerikai esőerdőkben élő állat a talajon 1,83–2,44 m/perc sebességgel mászik. Ennél nagyobb „gyorsaságra” képes az anyaállat, ha kölyke hívja: egy perc alatt 4,3 m/perces sebességre képes „felgyorsulni”. Testhossza 40–75 cm, farkhossza 3–9 cm, testtömege pedig 2,3–5,5 kilogramm. Szinte egész életét a fák koronájában tölti, s annak leveleivel táplálkozik. Karjai jóval hosszabbak lábainál. A faágon lógva karjai segítségével hajtja magát előre. Karmai segítik a kapaszkodásban. Akár 30–40 évig is él.

Mese a családról és a fatányérról

Egy gyengélkedő öregember elment a fiához, a menyéhez és a 4 éves fiúunokájához lakni. Az öregember kezei reszkettek, a szemei homályosodtak, és a lépései is ingadoztak már. A család együtt evett az ebédlőasztalnál, azonban az idősödő nagypapának a remegő keze és gyengülő látása az evést is megnehezítette. Így a zöldborsók legurultak a kanálról a föld-

re, vagy amikor megfogta a poharat, a tej kiömlött az asztalterítőre.

– Valamit csinálnunk kell a nagypapával! – mondta egy alkalommal a fia. – Elegem van a kiömlött tejből, zajos evésből és a földre szóródott ételből.

Így a férj és a feleség felállított egy kis asztalt a sarokban. A nagypapa ezentúl ott ült egyedül, míg a többi családtag az asztalnál ette az ebédet. Csakhogy eltört egy-két tányért, ezért az ételét később egy fatányérban adták neki oda.

Mikor a család néha a nagypapa felé pillantott, könnyek csillogtak annak szemében, ahogy ott ült magányosan a sarokban. De a házaspár továbbra is erősen dorgálta őt, ha leejtette a villáját vagy kiborította az ételét.

Egy este vacsora előtt az apa észrevette, hogy a fia fadarabokkal játszik a földön. – Min dolgozol, gyermekem?

– Fatányérokat csinálok neked meg a mamának, hogy ebből egyétek az ételt, mikor felnövök.

E szavak megragadták a szülők figyelmét, és elgondolkodtak a történten. Aztán könnyek kezdtek folyni a szemekből. Nem hangzott el egy szó sem, de mindkettő tudta, hogy mit kell tenni. Este a férj megfogta a nagypapa kezét, és gyengéden odavezette őt a családi asztalhoz. Ezek után a nagypapa minden étkezésnél ott evett a családdal. A férjet és a feleséget nem érdekelte többé, hogy leesett egy villa, vagy kiömlött a tej, vagy éppen az étel bepiszkította a tiszta asztalterítőt.

Óbecsey István

Szeressétek az öregeket

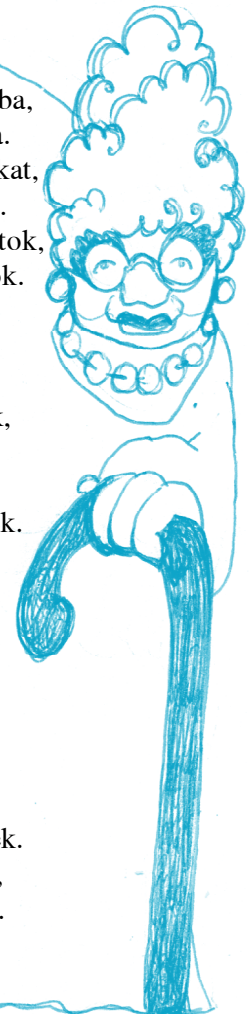
Nagyon szépen kérlek titeket,
Szeressétek az öregeket.
A reszkető kezű ősz apákat,
A hajlott hátú jó anyákat.
A ráncos és eres kezeket,
Az elszurkült, sápadt szemeket.
Én nagyon kérlek titeket,
Szeressétek az öregeket.

Simogassátok meg a deres fejeket,
Csókoljátok meg a ráncos kezeket.
Öleljétek meg az öregeket,
Adjatok nekik szeretet.
Szenvedtek Ők már eleget,
A vigasztalóik ti legyetek.
Én nagyon kérlek titeket,
Szeressétek az öregeket.

Ne tegyétek Őket szük odúkba,
Ne rakjátok Őket otthonokba.
Hallgassátok meg a panaszukat,
Enyhítsétek meg a bánatukat.
Legyen hozzájuk szép szavatok,
Legyen számukra mosolyotok.
Én nagyon kérlek titeket,
Szeressétek az öregeket.

Ők is sokat küzdöttek értetek,
Amíg fölnevelkedtetek.
Fáradtak Ők is eleget,
Hogy ti módosabbak legyetek.
Ők is elfogadtak titeket,
Mikor Isten Közéjük ültetett.
Azért én kérlek titeket,
Szeressétek az öregeket.

Ha majd az örök szeretet,
Elhívja Őket közületek,
Ti foglaljátok el helyüket,
Mert ti lesztek majd az öregek.
S mindazt, mit nekik tettetek,
Azt adják nektek a gyerekek.
Azért előre intelek titeket,
Szeressétek az öregeket.

Riskó Roland

Camil, a sasszellem

Réges régen történt egy távoli világban, ahol nem az ember volt a tápláléklánc tetején. Ebben a világban a halott állatok lelkei éltek. A két világ között egy hasadék volt, amit az emberi lények nem érzékelhettek semmilyen műszerrel. A Magnólia-rét legmagasabb dombjának a vájatóban élt a sasszellem. Vendégszerető nyájas madár volt valaha, de az emberek gonoszul viselkedtek vele.

A sast Camilnak hívták. Camil éppen a majomhoz, Bobhoz készült vendégségbe, akinek születésnapja volt. Miután kipödörte tollát, és megmosakodott, elindult hozzá. Nagy meglepetés várta, mert ott volt a régi ellensége, Freddy, a héja. Az ünnepség megkezdődött, és Billy, a viziló elmondta a köszöntőt. A héja sunyin nézett a sasra, de ő túrte. Pár perc elteltével megérkezett a torta. A héja elgáncsolta Bob feleségét. Mivel senki se látta mi történt, Freddy rákente az esetet Camilra. A majom nagyon megharagudott rá, és elzavarta az ünnepségről. Freddy csak ravaszán vigyorgott Camil szemébe. Szegény madár könnyekkel hullatta végig az utat a Magnólia-rétig. Otthon eltűnődött, hogy miért nincs neki barátja. Hosszú idő elteltével eldöntötte, hogy meglátogatja az emberek világát. El is ment a hasadékhoz bánkódva. Mikor átlépte az átjárót, egy másik világban találta magát. Gondolatában felmerült, hogy itt biztos új és jó barátokra talál. El is indult „a nagy útra”. Nem kellett sokat mennie, már talált is egy pár embert. Azok furán végimérték szemükkel, aztán egymásra néztek, és elszaladtak. Camil nem értette miért. Mivel hideg tél volt, hősünk fázott. Talált egy kis házat, de nem mert bekopogni, mert

félt, hogy megint megijeszti az ottlakókat. Ezért az ablakon nézett be, két kisiút látott, ahogy együtt játszanak egy piros kisautóval. A sas arcán egy könnycsepp futott végig, mert a két gyerek barát volt, jó barát. Estére lehűlt az idő, és Camil fájni kezdett. Arcán a könnycseppek jéggé fagytak. Pár óra multán talált magának egy elhagyott fészket, ott hált meg éjszakára. Reggel nevetésre ébredt. Két szeplős kamasz srác hógolyóval dobálta a fészket, és sértő szavakkal illette madarunkat. A fészkek végleg szétesett, és Camil a hóba zuhant. A két srác kacagva elszaladt. A sas élelemért indult, és nemsokára talált egy kukacsaládot, de nem bántotta őket, mert sajnálta. Ezért rászánta magát, hogy füvet egyen. A lakoma után fészket épített magának egy magas tuja tetejére. Egy építkezésről puha vattaszerű anyagot hozott, azzal bélelte ki a fészket, és tetőt csinált ágakból. Camil örült az elkészült fészkeknek.

Amikor kirepült egy kicsit mozogni, egy vadász rászegezte a puskáját, és megsebezte. A fájdalomtól barátunk leesett a földre, és rájött, hogy az emberek világában az élők sorsára jut. Megpróbált elvánszorogni valamerre, de nem volt ereje. Egyszer csak arra járt egy hatéves kisiú, Kevin. Meglátta a madarat, és felemelte a kezébe. Lehúzta széles gyapjúsálát, beletekerke a sebesült Camilt. A kisiú óvatosan sietett hazafelé. Bevitte házába, és elmondta az anyjának mi történt. Kevin megvárta az apját, aki állatorvos volt. Ő kivette a golyót, és betekerte a szárnyát gézzel. A kisiú magára vállalta a madár gondozását és gyógyítását. A téli éjszakán

Kevin és Camil együtt nézték a hősést.

Tavasszal a fiú és madara kimentek a focipályára. Kevin elkezdett futni, Camil pedig lassan repült utána. Márciusban eljött a fiúcska hetedik születésnapja. Sok ajándékot kapott, háziállata pedig sok dicséretet. Camil se hagyta ki az ajándékozást, egy egzotikus gyümölcsökből készült tortát adott, aminek a java részét az ünnepelt ette meg.

Egy esős napon a gyerek megfázott. Camil ismerte az orvosságot, de az csak az ő világában létezett. Tollát felborzolta, és kirázott egy csillaghegy virágot. Tollas barátunk belekeverte a gyógyszert kis gazdája teájába, és megittatta Kevinnel, aki hamarosan meggyógyult.

Eljött a nyár, a két barát a kukoricamezőn nézte a naplementét. Camil érezte, hogy megtalálta igazi barátját. Egymásra néztek, felálltak, és elindultak a lemenő nap felé, a végtelennek tűnő kukoricamezőn.

Rajz: Riskó Tímea, Ungvár

A világ teremtése

Kezdetben...

Évezredekkel, évmilliókkal ez-előtt? A *Biblia* erre a kérdésre ennyit válaszol: kezdetben teremtette Isten a mennyet és a földet.

Vajon hogyan?

Isten szólt:

– Legyen! – és meglett.

– Legyen világosság! – és lett világosság.

– Legyen égbolt! – és lett égbolt.

– Legyen szárazföld és tenger, legyen fű és legyen fa! – lett szárazföld és tenger, lett fű és lett fa.

– Legyenek égitestek és válasszák el a nappalt az éjszakától

és határozzák meg az ünnepeket és az esztendőket! – És lettek égitestek és elválasztották a nappalt az éjszakától.

– Legyenek élőlények a vízben, a földön és a levegőben: és vannak élőlények a vízben, a földön és a levegőben.

– Legyen ember – Isten képmására, a földnek porából és Istennek Lelkéből, férfi és nő: és lett ember, Isten képmására, a földnek porából és Istennek Lelkéből, férfi és nő: hogy uralkodjon a tenger halain, az ég madarain, és minden földi állaton.

Évezredek, évmilliók teltek el közben?

A *Biblia* így írja:

– Hat napon munkálkodott Isten, hat napon teremtette az eget és a földet, és mindent, ami azokban van.

A hetedik napon megpihent.

Megpihent, megáldotta és megszentelte a hetedik napot. Munka és pihenés, hétköznap és ünnep váltakozása teszi teljessé az életet.

Csakugyan így történt?

Hit által értjük meg, hogy a mennyet és a földet, s mindent, ami van: Isten teremtette.

Az Éden kertjében

A folyó völgyében dúsan termő fák sarjadtak a föld színén. Szemnek kívánatos, fogyasztásra ízletes gyümölcsök voltak karnyújtásnyi távolságra mindenütt. Itt élt az emberpár – Ádám és Éva – Isten kertjében.

A kert közepén állt az élet fája. Mellette egy másik: a jó és gonosz tudásának fája.

Ádám és Éva feladatot kapott Istentől:

– A tiétek minden fa, amely a kertben van. Műveljétek és őrizzétek. Mindenféle gyümölcsből egyetek kedvetek szerint, de a jó és gonosz tudásának fájáról ne szakítsatok, ne egyetek! Ne is érintsétek, mert a ki eszik róla, meghal!

Napok múltak el. Vagy hónapok, évek is?

A kígyó pedig ravaszabb volt minden mezei állatnál, amelyet az Isten alkotott. Ezt mondta az asszonynak:

– Igaz lenne, hogy a kert egyetlen fájáról sem ehettek?

Éva válaszolt:

– Minden fáról ehettek. Csak a jó és gonosz tudásának fájáról nem, mert Isten azt mondta, hogy aki arról a fáról eszik, meghal.

– Dehogyan hal meg! – sziszegte a kígyó. – De Isten tudja, hogyha esztek róla, megnyílik a szemetek, olyanok lesztek, mint Ő, tudni fogjátok azt, hogy mi a jó és mi a gonosz!

A kígyó ezzel tovasiklott. Éva nézte a fát. Valami vonzotta, valami csábította a szemét. Olyan jó dolog lehet a tudás!

Szakított a gyümölcsből. Ádámnak is adott belőle. Megették. A fa csakugyan a jó és gonosz tudásának fája volt, mert azonnal tudták, megértették, hogy amit most tettek: gonosz volt.

Megzörrent a bokor, mintha a szél mozgatná: rémülten elrejtöztek. Az Úr hangja szólt:

– Ádám, hol vagy?

– Meghallottam a hangodat, megijedtem és elrejtöztem.

– Csak nem arról a fáról ettél?

– Az asszony, Éva adta!

Isten Évától kérdezte:

– Mit tettél?

– A kígyó becsapott!

Eddig nem tudták, mi a jó és mi a rossz, mi a tiszta és mi a bűnös. Most már tudták. De még azt sem tudták, hogy a bűnre büntetés következik. Isten először a kígyóhoz szólt:

– Átkozottá lettél minden állat között. Legyen örök ellenségeskedés közted és az asszony között, a te utódod és az ő utódja között. Az ő utódja lesz, aki egykor a fejedre tapos!

Az asszonyhoz így szólt:

– Fájdalommal szüled gyermekedet, mégis vágyakozol férjed után, ő pedig uralkodik rajtad!

És végül Ádámhoz szólt Isten:

– Átkozottá lett miattad a föld! Arcod verítékével eszed kenyeredet, míg visszatérsz a porba, ahonnan vétettél!

És kiűzte Isten mindkettőjüket az Éden kertjéből.

Így jelent meg a bűn és következménye a tökéletesnek teremtett világban.

Kérdés

Milyen részekre oszlik a *Biblia*?

Bibliai ábécé

Olaj. Olajfa. Az olajat igen sokféleképpen használták a bibliai korban. Főként az olajfák bogyójából készült, olajfa pedig Palesztinában mindenfelé megtalálható. Az általában hat méter magas fa görbe törzsének sok-sok ága van, s ez kellemes árnyékot nyújt a Nap heve ellen. Bogyói kora ősszel érnek. Ilyenkor bottal verik le a fáról, s vagy ecetes lében eltéve fogyasztják, vagy olajsajtóban zúzzák össze, a levét korsókban gyűjtik. Az ilyen olajat használták főzéshez, világításhoz, orvosságként, bőrápoló szerül, és mint kenetet tisztességtételül, vagy valamilyen méltóság (királyi, papi stb.) felkenésére. Így tett egy asszony tisztességet Jézusnak is, amikor Betániában a leprás Simon házában az asztalnál ült. Az olajkészlet tehát fontos kellék volt minden zsidó háztartásban.

Olajfák hegye. A Kidron-völgyén túl emelkedő kis hegyet az oldalát sűrűn belepő olajfákról nevezték el Olajfák hegyének. Szép kilátás nyílt innen Jeruzsálemre, s Jézus gyakran vonult el ide a tanítványaival. Itt volt a Gecsemáné kertje is, ahol az elfogatása előtti éjszakán gyötrődve és imádkozva készült a kereszthalálra; itt fogták el és innen hurcolták Annás és Kajafás elé a kihallgatásra; s ide hívta tanítványait negyven nappal a feltámadása után, hogy elbúcsúzzék tőlük a mennybemenetele előtt.

Oltár. Nóé, Ábrahám, Izsák, Jákób, Mózes, Józsué és Illés mind oltárt építettek, ott, ahol az Úr szólt hozzájuk. Ezek az áldozati oltárok valószínűleg alacsony kőoszlopok voltak, de később, Salamon idején az oltár nagyobb gonddal készült a templomban.

Onéziforosz. Pál egyik efézusi tanítványa és segítőtársa. Soha nem feledkezett meg lelki atyjáról, mindig hűséges munkatársa volt, római börtönében is meglátogatta, és ragaszkodásával felüdítette Pált. Az apostol Timóteushoz írt második levelében úgy emlékszik meg Onéziforoszról, hogy Isten jutalmazását kéri rá.

Óbéd. Boáz és Ruth fia, Dávid nagyapja. A gyermek születése igen boldoggá tette nagyanyját, Naómit. A szomszédasszonyok ezt mondták neki: „Áldott az Úr, aki nem hagyott téged rokonni támasz nélkül... Legyen ő életed meggyújtója.” S amikor látták, hogyan dajkálgatja Naómi az unokáját, így szóltak: „Fia született Naóminak.”

Ófír. Aranybányáiról nevezetes ország az ószövetségi korban. Salamon is ide küldött hajókat a Vörös-tengeren aranyért. Ma már nem állapítható meg pontosan, hol volt Ófír. Legvalószínűbb, hogy Dél-Arábiában, de lehet, hogy Afrika keleti, vagy India nyugati partján.

Óg. Óg, Básán királya, az ígéret földjének hatvan városa felett uralkodott, amikor az izráéliek közeledtek az ország felé. Egész seregével kivonult a zsidók ellen, hogy megütközzék velük, de az Úr így szólt Mózeshez: „Ne félj tőle, mert kezedbe adom őt egész népével és országával együtt.” S valóban a zsidók olyan győzelmet arattak fölötte, hogy seregéből senki sem tudott megmenekülni. A zsidóknak ez a győzelme megfélemlítette Kánaán lakóit, és nagy mértékben megkönnyítette az ország elfoglalását.

Óriások. „Láttunk ott óriásokat is, Anák óriás fiait. Olyannak láttuk magunkat, mint a sáskák, és ők is úgy néztek ránk.” Ezt jelentették a kémek Mózesnek az ígéret földjéről. A félelem tette, hogy ennyire eltúlozzák az ország lakosainak magas termetét. Félelmük átragadt az egész népre, s hitetlenségükben nem merték elfoglalni azt a földet, amelyet Isten nekik szánt. Ezért ez a nemzedék nem is mehetett be az ígéret földjére, majd csak a fiaik, negyven éves vándorlás után.

Ószövetség. A *Biblia* első része az a Szentírás, amelyet Jézus is ismert, s amelyből oly gyakran idézett. Három fő szakaszt különböztetnek meg benne: a Törvényt, a Prófétákat és az Írásokat. A Törvény (héberül Tóra) Mózes öt könyvét foglalja magában; a Próféták összefoglaló címszava alá tartoznak Józsué, Bírák, Sámuel és a Királyok könyvei, valamint Ézsaiás, Jeremiás, Ezékiel és az ún. kispróféták jövendölései; az Írások az Ószövetség többi könyvei, mint pl. a zsoltárok, Példabeszédek, Dániel és a Krónikák könyvei. Az egész Ószövetség összesen harminckilenc könyvből áll. Leírja a világ és az ember teremtését, az Úr szövetségét Ábrahámmal, a választott nép történetét és Istennek a prófétákon keresztül hozzájuk intézett üzeneteit, tanításait, intelmeit, vagy ítéletét és kegyelmes szabadítását. Ennek a kegyelmes szabadításnak a csúcspontja Jézus Krisztus, a megígért Messiás, akinek az eljövételére és várására az ószövetség előkészít. Így tehát az Ószövetség szervesen összetartozik az Újszövetséggel, amely az ószövetségi ígéretek beteljesedését mutatja meg Jézus Krisztusban.

(Cecil Northcott *Bibliai lexikon gyerekeknek* című könyve alapján)

*Kelep, kelep, gólymadár,
Itt van az ősz, elmúlt a nyár.*

Benedek Elek

Gólya, fecske útra készül

Gólya, fecske útra készül,
Búcsúzódik a fészktől.
Kelepelnek, csicseregnek,
Szép nyár múltán keseregnek,
Jaj de búsan keseregnek!

Még egy-két nap s aztán vége,
Eltűnnek a messzeségbe,
S gonddal épített fészükbe
Az élelmes veréb ül be,
Az élelmes veréb ül be!

Üres már a ház is, kert is,
Csend szállta meg azt is, ezt is.
A gyermekek, az unokák
Mind itt hagyták nagyapókat,
Szegény öreg nagyapókat!

Tűnődünk a nanyókával:
Mi lesz most a sok almával?
Az almával, a dióval?
A szép piros mogyoróval?
A szép piros mogyoróval!

Hej, ha itt volna Lacóka!
Sóhajtozik nagyanyóka.
Hát Évike! mondom rája,
Nagyapóka gyöngyvirága!
Szép nevetős gyöngyvirágja!

Nem búsulnánk az ősz miatt,
Nem volna a kertünk kihalt.
Almát, körtét együtt szednénk,
Egész nap csak együtt lennénk,
Oh, milyen boldogok lennénk!

Zelk Zoltán

Varjúnóta

Elmúlt a nyár,
Kár érte, kár.
Sárgul a táj,
Kár érte, kár.
Repülni kél
nagyszárnyú szél,
messzire száll
e csúf madár.
A hegy mögül
felhő röpül –
meg-megered,
már csepereg.
Ősz eső,
fát verdeső, –
fázik a táj,
kár érte, kár.

Kányádi Sándor

Novemberi verselő

Nyugaton, keleten
vörös az ég alja.
Régtől nem kelepel
kéményen a gólya.

Csóka- s varjúsereg
lepi el a fákat,
véget a szél se vet
a nagy csárogásnak.

Pedig fúj, ahogyan
fújni tud november,
birkózik a csupasz
hegyekkel, vizekkel.

Bömböl a szél, süvölt,
dühében már jajgat:
túlsárogják dühét
a csókák s a varjak.

Kányádi Sándor

Jön az ősz

Jön immár az ismerős
Szél lábú deres ősz.
Spreget, kotorász,
Meg-megáll, lombot ráz.
Lombot ráz, diót ver,
Krumplit ás, szüretel.
Sóhajtoz nagyokat,
S harapja, kurtítja a hosszú napokat.

Veres Csilla

Őszi susogó

Érett szilva mind lepotyog,
kondérokban lekvár rotyog,
Gyengül a nap sárga fénye,
elszárad a levél széle.

Kiégett sok rigó-torok,
csordulnak az őszi borok,
lehullik a mogyoró,
szól az őszi susogó.

Benedek Elek

Munka után

Lenyugodott a nap, a munkának vége,
A vacsoracsillag kiült már az égre.
Tedd össze kezedet, én édes gyermekem,
Mondjad én utánam: az Úr áldott legyen!

Áldott legyen, áldott, megsegített minket,
Kicsiny földcsékénkre ezer áldást hintett.
Imádkozz, imádkozz, én édes gyermekem,
Mondjad én utánam: Az Úr áldott legyen!

Csanádi Imre

Szüret után

Pihen a prés.
Mustszag bódít.
Zenél a csönd,
hallgatom.
Szőlőszem és
részeg darázs
hempereg az
udvaron.

Takáts Gyula

Szüreti vers

Szüretelnek, énekelnek,
Láttál-e már ennél szebbet?
Dió, rigó, mogyoró,
Musttal teli kiskancsó.
Sose láttam szebbet!
Akkora fürt, alig bírom,
Egy fürtből lesz akó borom.
Dió, rigó, mogyoró,
Csak úgy nevet a kancsó.
Az sem látott ilyet.
Az öregnek aszú bor jár,
A gyereknek must csordogál.
Dió, rigó, mogyoró,
Szüretelni, jaj, d jó!
Igyunk erre egyet!!!

Hüvelyk Matyi és az óriás

Kijelöljük a kiindulópontot és a házat, ahová Hüvelyk Matyinak el kell jutnia, mielőtt az óriás elkapja. Hüvelyk Matyi beáll a rajtvonalhoz, az óriás pedig három nagy lépésnyire mögé áll. Kezdődhet a fogócska. De figyelem! Hüvelyk Matyinak a sarkán kell futnia, az óriás pedig csak nagyokat lépegetve üldözheti!

Szótagdobáló

Valaki eldob egy labdát, miközben kimond egy szótagot. Annak, aki elkapja, gyorsan tovább kell dobni, és a hallott szótagot értelmes szóvá kell egészítenie, ilyesformán: „Sá...tor, ka...vics, ci...pő” és így tovább.

Több résztvevővel kiesésre is játszható: aki 5 másodperc alatt nem tudja egészíteni a szót, az kiesett.

Fuss a kőig!

Egymástól úgy 10 méter távolságra két egymással párhuzamos vonalat húzunk a földre. Az egyikre annyi követ teszünk, ahányan játszanak, a másikon pedig felsorakoznak a játékosok, ki-ki a saját követével szemben.

Valaki jelt ad az indulásra, ekkor mindenki szaladni kezd a másik vonalig. Aki először éri el a követ, nagyot kiált: „Megérkeztem!”, és megáll a vonal mögött, a többiek, kövüket megkerülve, visszafutnak a helyükre. A játék mindaddig folytatódik, míg valaki utolsónak nem marad – ő lesz a vesztes.

Kidobós

Az egyik játékos a magasba dob egy labdát, miközben valamelyik társa nevét kiáltja. Gyorsan elszalad a többiekkel együtt, csak a megnevezett marad a helyén, és most ő igyekszik elkapni a labdát. Ha sikerül, feldobja, és kiált egy nevet. Ha nem sikerül elkapnia, a labda után szalad, és amikor megfogja, elkiáltja magát: „Állj!” Erre a többieknek azonnal meg kell állniuk. A dobó három lépést tehet bármelyik irányba, és megcélozza a labdával a hozzá legközelebb állót (persze, csak óvatosan!). Akit sikerül eltalálnia, az lesz az újabb dobó. Ha nem, neki kell újból feldobnia a labdát.

Hernyó

A játékosok egymás mögé guggolva megfogják az előttük álló bokáját. A hernyó indulásra kész! Kezdetben lassan halad, később felgyorsul, jobbra-balra kanyarog, ameddig csak bírja. Nálatok meddig bírja?

Állati cserék

Cseréld ki a megadott szavak egy vagy több magánhangzóját úgy, hogy állatneveket kapj!

Lé	Lágy
Mocska	Kátyú
Vödre	Íz
Éger	Mély

Szópótló

Egészíts ki egy-egy értelmes magyar szóval a szavakat, betűcsoportokat úgy, hogy azok is értelmes szavakká egészüljenek!

Bú...	...ma
Ko...	...zít
Fenyő...	...irtás
Eső...	...kerülő
Méh...	...ak
Mer...	...t.

Rejtőzködő madárkák

Az alábbi betűrácsban 7 madár neve rejtőzött el. Találd meg őket! De figyelj: csak jobbról balra, balról jobbra, fentről lefelé és lentől felfelé is haladhatsz, s a madárnévben található betűknek kapcsolódniuk kell egymáshoz.

S	E	R	E	G	É	L	Y
Z	C	N	K	U	V	I	K
A	O	F	N	B	E	A	P
R	V	Á	I	S	B	K	I
K	E	M	C	Q	A	Ó	D
A	R	R	I	G	Ó	S	U
D	É	M	L	R	V	C	N
V	B	D	L	N	U	V	Á

Sudoku

Pótold az ábra hiányzó négyzeteibe 1-től 6-ig a számokat úgy, hogy minden vízszintes és minden függőleges sorban csak egyszer szerepeljenek!

2		1	6	3	4
	4	6	2	5	
1	2	5		6	3
4	6	3	5		2
	1	4		2	6
6	3	2	1		5

1		6	3	2	5
2	5		1		6
6			5	3	
5	3	4		6	1
	6	1	4		2
	2	5	6	1	

Szóegyenletek

Az első meghatározásnak megfelelő szó elejéről vagy végéről vond ki a megadott betűt, és megkapod az „eredményt”.

Minta: gyors, mozgékony – f = mezei rágcsáló (f)ürge.

Házass férfi – j = van neki hely.

Az egész egy darabja – z = lyuk.

Háborúban használt, nagy méretű golyval töltendő fegyver – ú = fekvőalkalmatosság.

Hegyes orrú, csíkos állaz – z = szőlőből készült ital.

Gyapjas állat – b = versek, mesék tárháza.

Fő a víz – f = szaglószer.

**Beküldési határidő:
2014. október 20.**

Postabontás

A 2014/2. szám rejtvényeinek megfejtése

12. oldal

Magyar kutyafajták: kuvasz, magyar agár, vizsla, puli, pumi.

15. oldal

Vízínövények: tavorózsa, nád, sás.

16. oldal

Azért észleljük hamarabb a villámot a mennydörgésnél, mert a fény gyorsabban terjed, mint a hang.

34. oldal

Állatsereglet: a 3. sorban lévő állatnevekkel kiegészítve: egérút, macskakő, darázsderék, csirkefogó.

Meg-tor-lás: torma, torony, torta, torna; ko-tor, motor, bútor, bátor.

Sudoku

1	4	3	5	6	2
5	2	6	3	1	4
2	6	4	1	3	5
3	1	5	2	4	6
6	5	1	4	2	3
4	3	2	6	5	1

Szókereső: malom, Anita.

A vége az eleje: toronyóra – órarend, hangszer – szertorna, kívülálló – állólámpa, rétestészta – tésztagyár, földmérő – mérőóra, töltőtoll – tolltartó.

Könyvjutalomban Simon Júlia (Tiszaásvány), Szemszycskó Donatella (Nagygejőc) és Banka Kamilla (Nevetlenfalu) részesül. Gratulálunk!

A rejtvények megoldása mellett a 23. és 28. oldalon lévő kérdésekre is várjuk a választ!

Banka Kamilla 4. oszt.

Banka Kamilla, 1. osztály, Nevetlenfalu

Micimackó és barátai a nyári szünetben

Lassan elérkezett a nyári szünidő. Micimackó és barátai elhatározták, hogy rengeteget játszanak majd. Jókedvűen ugrándoztak, napoztak, s néha, mikor kellett, kerti munkát is végeztek.

Egy nap Nyuszi és Malacka úgy döntöttek, hogy az erdőből szednek egy kis vadribizlit. Szedtek két teljes nagy kosárral. Mire befejezték, bees-teledett, s Malacka félni kezdett.

– Ne félj, míg engem látsz! – mondta büszkén Nyuszi. S indultak már haza. Gondolták, előbb Micimackóhoz mennek, s egy kosár vadribizlit adnak neki ajándékba. Odaérték Micimackó házához. Ő sehol. Azt mondja Nyuszi:

– Gyere, Malacka, nincs itt Micimackó, pedig szívesen adtam volna neki egy kosár ízletes vadribizlit.

– Ó, sebj, majd holnap meglátogatod! – mondta Malacka.

Így elindultak Nyuszi házához. S hát, amint odaérték, látják, az ajtó tárva-nyitva! Azt mondja Malacka:

– Jajj, Nyuszi, én úgy félek!

– Most én is, én is, Malacka! De be kell mennem!

Hát, amint bemennek, látják Micimackó minden eddig összegyűjtött erdei gyümölcsét Nyuszinak megette!

– Hát te, Mackó, mit csinálsz itt?! – kérdezte haragosan Nyuszi.

– Hát én csak kerestelek téged, Nyuszi, de nem találtalak, s az ajtó nem állt kulcsra zárva, hát bejöttem. De megláttam a gyümölcsöket, nem bírtam ellenállni nekik.

– De Mackó, ilyet nem szabad tenni! – mondta Malacka.

– Ne haragudjatok, nem tudtam... – mondta búsan Mackó.

– Nem baj, de vadribizlit szedtünk az erdőben, majd azt elrakjuk utánpótlásnak. De Micimackó, neked is adunk, mert bocsánatot kértél, s úgyszólván egyik kosarat neked szántuk! – mondta elégedetten Nyuszi.

– Köszönöm szépen, nyuszi, igazán kedves. Így a barátok majd együtt ettek, télire is raktak ribizlit el. S majd másnap együtt indultak útnak vadribizlit, s más gyümölcsöket szedni.

Nos, ez is egy nyári kaland!

Üdvözléssel az *Irkának!*

Szemszycskó Donatella, Nagygejőc, 5. osztály

Ónarend

	Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek
1					
2					
3					
4					
5					
6					

